

Saariselän Panimo Oy

PÄÄTÖS KULLANHUHDONTALUVAN MYÖNTÄMISESTÄ

Kullanhuuhdontalupahakemus

Hakija: Saariselän Panimo Oy

Y-tunnus: 0947745-4

Vireilletulopvm: 19.12.2019

Etu oikeus pvm: 19.12.2019

Hakemuksen tarkoitus: Kullanhuuhdonta valtion omistamalla alueella.
Kaivoslain (621/2011) 22 §:n mukaan kullanhuuhdontaan valtion omistamalla alueella on oltava kaivosviranomaisen lupa.

PÄÄTÖS

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto myöntää kaivoslain (621/2011) nojalla hakijalle kullanhuuhdontaluvan lupatunnuksella HL2019:0072. Tällä luvalla jatketaan alueella 30.6.2020 rauenneen kaivosoikeuden nojalla harjoitettavaa kullanhuuhdontoa toimintaa.

Perustelut: Rauenneen kaivosoikeuden haltijalla on etuoikeus kullanhuuhdontalupaan, jos lupahakemus tehdään kaivoslain 34 §:ssä säädetyllä tavalla ennen kaivosoikeuden raukeamista. Hakija on osoittanut, että kaivoslaissa (621/2011) säädetyt edellytykset täyttyvät eikä kaivosviranomaisen selvityksen (liite 3) perusteella toiminnan jatkamiselle ole kaivoslaissa säädettyä estettä.

Kaivoslaki (621/2011) 34 §, 45 §, 50 § ja 182§.

Kullanhuuhdontaluvan haltijalla on tässä luvassa mainitulla kullanhuuhdonta-alueella yksinoikeus etsiä ja kartoittaa maaperässä esiintyvää kultaa, ottaa talteen ja hyödyntää maaperässä esiintyvää kultaa huuhtomalla sekä ottaa talteen ja hyödyntää huuhtonnan sivutuotteena irtomaasta löytyvät platinahiput sekä jalo- ja korukivet.

Kullanhuuhdonta-alueen tiedot

Pinta-ala: 7,0 ha

Alueen nimi: Hangasojan kulta 5

Sijainti: Inari, Hangasoja, Metsähallituksen hallinnoima valtionmaa, metsätalousalue.
Alueen sijainti ja rajat ilmenevät tämän päätöksen liitetystä kartasta (liite 2).

Päätöksen täytäntöönpano

Kullanhuuhdontalupaan perustuvat toimenpiteet saa aloittaa, kun siihen oikeuttava lupapäätös on lainvoimainen ja luvassa määrätty vakuus on asetettu. Jos kullanhuuhdontalupaan perustuvat toimenpiteet edellyttävät muualla lainsäädännössä vaadittua lupaa, saa toimenpiteen kuitenkin aloittaa vasta, kun asianomainen lupapäätös on lainvoimainen tai toiminnan aloittamiseen on saatu oikeus asiassa toimivaltaiselta viranomaiselta.

Täytäntöönpano muutoksenhausta huolimatta

Toiminta alueella voidaan aloittaa muutoksenhausta huolimatta tämän lupapäätöksen ehtoja noudattaen. Muutoksenhakutuomioistuimella voi valituksesta kumota täytäntöönpanosta muutoksenhausta huolimatta annetun määräyksen.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 169 §

Kyseisellä hakemuksella on haettu lupaa jatkaa kullanhuuhdontoa alueella. Luvan saajalla on ollut hakemushetkellä oikeus harjoittaa hakemuksen kohteena olevalla alueella hakemuksen mukaista toimintaa kaivoslain (503/1965) mukaisen kaivosoikeuden nojalla. Luvan saaja on hakenut lupaa toiminnan aloittamiseen muutoksenhausta huolimatta. Koska toiminta alueella on kesken ja alueella on käsitelty maata, ei toiminnan jatkaminen lupaehtojen mukaisesti aiheuta alueella sellaisia muutoksia, että se tekisi mahdollisen muutoksenhaun tarpeettomaksi.

Lupamääräykset

Päätöksen voimassaolo:

Kullanhuuhdontalupa on voimassa kymmenen (10) vuotta päätöksen lainvoimaiseksi tulosta

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 65 §.

Luvan voimassaoloaika on lain sallima enimmäisaika kullanhuuhdontaan oikeuttaneen luvan voimassaolon jatkamiselle, koska kullanhuuhdonnan ei katsota aiheuttavan yleiselle tai yksityiselle edulle sellaista vahinkoja tai haittaa, että luvan voimassaoloaikaa olisi lyhennettävä.

Menetelmät:

Tämä lupa laajimmillaan enintään 3000 m³ vuodessa laajuisen koneellisen kullanhuuhdonnan suorittamiseen alueella.

Perustelut: Lupahakemuksen mukaisesti.

Kullanhuuhdonta-alueen kunnossapito

Kullanhuuhdonta on rajoitettava välttämättömiin toimenpiteisiin. Kullanhuuhdontaluvan nojalla tapahtuvasta toiminnasta ja muusta kullanhuuhdonta-alueen käytöstä ei saa aiheutua haittaa ihmisten terveydelle tai vaaraa yleiselle turvallisuudelle, olennaista haittaa muulle

elinkeinotoiminnalle, merkittäviä muutoksia luonnonolosuhteissa, harvinaisten tai arvokkaiden luontoesiintymien olennaista vahingoittumista, merkittävää maisemallista haittaa tai muille lähistöllä olevien alueiden käyttötarpeille haittaa tai vahinkoa eikä vahinkoa alueella sijaitseville kulttuurihistoriallisesti arvokkaille rakennuksille ja niiden pihapiirille. Kullanhuuhdontaluvan haltijan on pidettävä kullanhuuhdonta-alue sellaisessa kunnossa, että se jatkuvasti täyttää turvallisuuden vaatimukset eikä haitallisia ympäristövaikutuksia aiheudu. Luvan haltijan on huolehdittava, että tämän luvan mukainen toiminta ei estä alueelle sijoittuvan retkeilyreitit, Kultareitin, turvallista käyttöä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 24 §.

Poronhoidolle aiheutuvien haittojen vähentäminen

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on estettävä porojen joutuminen jyrkkäreunaisiin kaivukuoppiin tai luiskattava kaivannot siten, ettei niistä aiheudu vaaraa alueella liikkuville poroille tai porotalouden harjoittajille. Lupa-alueelle ei saa virittää puiden väliin naruja tai muuta vastaavaa, joka voi aiheuttaa vaaratilanteita alueella mahdollisesti liikkuville. Mahdolliset kaivukuopat on merkittävä riittävän näkyvästi heijastinkepein. Toiminta on tarvittaessa tilapäisesti keskeytettävä alueen lähistöllä sijaitsevan porojen kuljetusreitit käytön mahdollistamiseksi paliskunnan pyynnöstä.

Perustelut: Alue kuuluu Ivalon paliskunnan alueeseen. Lupamääräyksessä mainituilla toimenpiteillä vähennetään kultanhuuhdonnasta poronhoidolle aiheutuvia haittoja erityisellä poronhoitoalueella. Myös tämän luvan muissa lupamääräyksissä kielletään olennaisen haitan aiheuttaminen muille elinkeinoille sekä määrätään aiheutuneiden vahinkojen ja haittojen korvaamisesta. Alueen läheisyydessä ei ole porotalouden rakenteita. Alueen lähistölle on merkitty olevan porojen mahdollinen kuljetusreitti, joka on huomioitu lupamääräyksessä.

Saamelais- ja koltta-asioihin liittyvät määräykset

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on huolehdittava, ettei toiminnasta yksin tai yhdessä muiden vastaavien lupien tai alueiden muiden käyttömuotojen kanssa aiheudu sellaista haittaa, joka olennaisesti heikentäisi edellytyksiä harjoittaa saamelaiselinkeinoja taikka muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria. Mikäli olennaista haittaa aiheutuu, toiminta on keskeytettävä ja aiheutunut haitta korjattava välittömästi.

Perustelut: Alue sijaitsee saamelaisten kotiseutualueella. Annetuissa lausunnoissa esiin tulleet saamelaiselinkeinojen harjoittamiseen ja saamelaiskulttuurin ylläpitämiseen liittyvät yksilöidyt asiat on otettu huomioon tämän luvan lupamääräyksissä, erityisesti saamelaiskulttuurin kannalta tärkeänä pidettävään poronhoitoon kohdistuvat vaikutukset on huomioitu lupamääräyksessä poronhoidolle aiheutuvien haittojen vähentämiseksi.

Kullanhuuhdonta koskeva selvitysvelvollisuus

Kullanhuuhdontaluvan haltijan tulee vuosittain toimittaa Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle selvitys talteen otetun kullan ja käsitellyn irtomaan määrästä sekä rakentamisesta kultanhuuhdonta-alueella ja muusta alueen käytöstä.

Selvityksen tulee sisältää:

- 1) talteen otetun kullan määrä grammoina
- 2) käsitellyn irtomaan määrä irtokuutiometreinä
- 3) käytetyt tutkimus- ja työmenetelmät
- 4) kultanhuuhdonta-alueella työskentelevien henkilöiden määrä henkilötyöpäivinä
- 5) työskentelyaika kultanhuuhdonta-alueella
- 6) tehdyt maisemointi- ja jätehuoltotoimenpiteet

Selvitys on jätettävä kaivukautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 28 §, asetus kaivostoiminnasta (391/2012) 9 §.

Kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma ja sen noudattaminen

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on noudatettava viranomaiselle toimittamaansa kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmaa.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 25 §. Kullanhuuhtoja on velvollinen huolehtimaan maa- ja kivennaisjätteen synnyn ehkäisemisestä, sen haitallisuuden vähentämisestä sekä jätteen hyödyntämisestä tai käsittelemisestä.

Vakuus

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on asetettava 3500 euron suuruinen pankkitalletusvakuus Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle kaivoslakiin perustuvasta toiminnasta aiheutuneen vahingon ja haitan korvaamista sekä kaivoslain mukaisten jälkitoimenpiteiden suorittamista varten.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 107 §

Vakuus määräytyy hakemuksessa esitetyn kaivumenetelmän ja alueen ominaisuuksien perusteella.

Alueella on suunniteltu harjoitettavan konekaivua, jossa vuosittain käsiteltävän maamäärän on suunniteltu olevan enintään 3000 m³.

Alue on kohtuullisesti saavutettavissa.

Ilmoitus kultanhuuhdonta-alueen maastotöistä

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on ilmoitettava etukäteen kirjallisesti alueen hallinnasta vastaavalle Metsähallitukselle sekä alueen paliskunnalle ja saamelaiskäräjille kaikista maastotöistä, jotka voivat aiheuttaa vahinkoa tai haittaa. Maastotöitä koskevassa ilmoituksesta on käytävä ilmi:

- 1) töistä vastaavan henkilön nimi sekä yhteystiedot;

- 2) arvioitu maastotöiden aloitusajankohta ja kesto;
- 3) tarkempi selvitys, mitä maastotöitä tehdään sekä mitä työmenetelmiä ja koneita käytetään;
- 4) arvio toimenpiteiden määrästä;
- 5) alueella työskentelevien henkilöiden lukumäärä;
- 6) arvio maastotöiden vaikutuksista ympäristöön;
- 7) tarvittaessa selvitys muista seikoista, joilla voi olla merkitystä.

Maastotöitä koskevaan ilmoitukseen on liitettävä kartta, johon on merkitty alue, jolla maastotöitä tullaan tekemään. Ilmoitus on tehtävä viimeistään kuukautta ennen maastotöihin ryhtymistä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 27 §, asetus kaivostoiminnasta (391/2012) 7 §.

Jälkitoimenpiteet

Kun kullanhuuhdontalupa on rauennut tai peruutettu, on kullanhuuhdontaluvan haltijan saatettava kullanhuuhdonta-alue välittömästi yleisen turvallisuuden vaatimaan kuntoon, poistettava rakennukset ja rakennelmat sekä laitteet, huolehdittava alueen kunnostamisesta ja siistimisestä sekä saatettava alue mahdollisimman luonnonmukaiseen ja maisemallisesti tyydyttävään tilaan. Kullanhuuhdontaluvan haltijan on tehtävä viipymättä kirjallinen ilmoitus Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle ja Metsähallitukselle, kun edellä mainitut toimenpiteet on saatettu loppuun. Ilmoitus on kuitenkin tehtävä viimeistään vuoden kuluttua luvan raukeamisesta tai peruuttamisesta. Ilmoituksen tulee sisältää tieto jälkitoimenpiteiden päättymispäivästä sekä kuvaus toteutetuista jälkitoimenpiteistä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 29 §.

Korvaus alueen hallinnasta vastaavalle viranomaiselle

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on suoritettava Metsähallitukselle vuotuista korvausta 50 euroa hehtaarilta. Kullanhuuhdontakorvaus on ensimmäiseltä vuodelta maksettava viimeistään 30 päivänä siitä, kun kullanhuuhdontalupa on tullut lainvoimaiseksi tai kaivosviranomaisen on antanut määräyksen päätöksen täytäntöönpanosta muutoksenhausta huolimatta. Seuraavina vuosina korvaus on maksettava viimeistään 15 päivänä maaliskuuta.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 102 §

Vahinkojen ja haittojen korvaaminen kullanhuuhdonta-alueella

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on korvattava kullanhuuhdonta-alueella tapahtuvasta kaivoslakiin perustuvasta toiminnasta aiheutuneet vahingot ja haitat, jollei jonkin toimenpiteen osalta korvauksesta toisin säädetä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 103 §.

Luvan muuttaminen

Mikäli kullanhuuhdonta koskevien toimenpiteiden määrässä, laadussa tai aikataulussa tapahtuu sellainen muutos, että lupamääräyksiä on tarpeen tarkistaa, on luvanhaltijan haettava kullanhuuhdontaluvan muuttamista kaivosviranomaiselta.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 69 §.

Luvan jatkaminen

Mikäli luvan voimassaoloa halutaan jatkaa, tulee hakemus luvan voimassaolon jatkamiseksi toimittaa kaivosviranomaiselle viimeistään kaksi kuukautta ennen luvan voimassaolon päättymistä. Hakemukseen tulee liittää lupaharkinnan kannalta tarpeelliset ja luotettavat selvitykset alueella harjoitetun toiminnasta ja siitä, että alueella on edelleen edellytyksiä löytää kultaa.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 66 §, asetus kaivostoiminnasta (391/2012) 27 §.

Rakentaminen

Kullanhuuhdontalupa ei oikeuta kaivoslain tarkoittamaan rakentamiseen

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 26 §.

Lupahakemuksen mukaisesti

Maastoliikenne

Kullanhuuhdonta-alueella ja sen ulkopuolella tapahtuva maastoliikenne edellyttää maastoliikennelain mukaisen luvan maanomistajalta.

Perustelut: Maastoliikennelaki (1710/1995) 2 luku 4§

Lupahakemuksen käsittely

Lupahakemuksesta tiedottaminen

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on tiedottanut hakemuksesta kuuluttamalla siitä 30 päivän ajan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston sekä Inarin kunnan ilmoitustauluilla. Lausunnot ja mielipiteet on tullut toimittaa viimeistään 2.4.2020.

Lausuntopyynnöt ja lausunnot hakemuksesta

Hakemuksesta on lähetetty lausuntopyynnöt ja saatu lausunnot seuraavasti:

- 1) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Ivalon paliskunnalle 3.3.2020
Ivalon paliskunta ei ole antanut lausuntoaan hakemuksesta
- 2) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Metsähallitukselle 3.3.2020
Metsähallituksen lausunto 26.3.2020
Tukes pyytää kaivoslain (621/2011) 37 §:n nojalla Metsähallitukselta lausuntoa kultanhuuhdontalupahakemuksista HL2019:0068 Hangasojan kulta 1, HL2019:0069

Hangasojan kulta 2, HL2019:0070 Hangasojan kulta 3, HL2019:0071 Hangasojan kulta 4, HL2019:0072 Hangasojan kulta 5.

Tukes pyytää lausuntopyyntönsään kaivoslain 38 §:n nojalla myös Metsähallituksen perusteltua näkemystä alueen hallinnasta vastaavana viranomaisena hakemuksen mukaisen toiminnan vaikutuksesta saamelaisten oikeudelle alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan, huomioiden alueen läheisyydessä olevat muut vastaavat luvat ja muut maankäyttömuodot.

Kullanhuuhdonta-alue sijaitsee Metsähallituksen hallinnoimalla metsätalousalueella Tolosjokeen laskevan Hangasojan varrella. Alue kuuluu kaivoslain 503/1965 mukaiseen kaivospiiriin Hangasojan Kulta 4929/1a, joka raukeaa kaivoslain 621/2011 mukaan 30.6.2020. Hakija hallinnoi kyseisestä kaivospiiriä, joten hakijalla on oikeus hakea alueelle kullanhuuhdontalupaa jatkohakemuksina.

Hakemusalueiden yhteinen pinta-ala on yhteensä 34 ha ja kattaa raukeavan kaivospiirin alueen. Alueella on tarkoitus harjoittaa koneellista kaivua ympäristölupa puitteissa kaivuumäärän ollessa enintään 3000 m³/a/kullanhuuhdontalupa eli yhteensä 15 000 m³/a. Hakemuksessa voimassaoloajaksi esitetään kymmentä vuotta. Hakijalla on koneelliseen kullanhuuhdontaan vaadittava toistaiseksi voimassa oleva ympäristölupa (Nro 37/08/1 Dnro Psy-2008-y-39) ko. alueelle. Ympäristöluvassa on määräys luvan tarkistamisesta v. 2018 ja Metsähallituksen tiedossa ei ole mahdollisia muutoksia tai tarkennuksia.

Alue on Pohjois-Lapin maakuntakaava-alueella ja merkitty maa- ja metsätalousvaltainen alue (kaavatunnus m19004), jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta (MU-1). Alue on Saariselän oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa maa- ja metsätalous- sekä poronhoitovaltainen alue (MP) ja ohjelmapalvelualue RM-o2. Alueella turvataan nykyisten elinkeinojen, kuten maa- ja metsätalouden sekä valtionmaalla myös poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen harjoittamismahdollisuudet. Aluetta voidaan käyttää pääasiallista käyttötarkoitusta merkittävästi haittaamatta myös muihin käyttötarkoituksiin. Alueella sallitaan metsälainsäädännön ja metsänhoitosuosituksen puitteissa tapahtuva metsien hoito ja käyttö. Alueelle saa rakentaa aktiiviseen luontomatkailuun liittyviä rakennuksia ja rakennelmia, kuten kotia tai laavuja. Alueelle ei saa sijoittaa majoitustiloja.

Uudistettavana olevan Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 ehdotusaineistossa alue on merkitty metsätalous-, matkailu- ja poronhoitovaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta (MU-2, kaavatunnus MU 6041). Merkinällä osoitetaan alueita, jotka on tarkoitettu pääasiassa metsätalouteen, matkailuun ja poronhoitoon. Alueen virkistys-, maisema- ja luontoarvot huomioon ottava metsätalous on sallittua. Alueelle voidaan suunnitella sijoitettavaksi luontoon ja maisemaan sopivalla tavalla retkeily- ja ohjelmapalvelujen tukikohtia. Alueen käyttöä suunniteltaessa tulee turvata alueen

poronhoidon edellytykset. Saamelaisten kotiseutualueella alueidenkäytön suunnittelussa turvataan saamelaisille alkuperäiskansana oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Tolosjoki on merkitty ehdotusaineistossa merkinnällä av 6581 varausperusteena valtakunnallisesti uhanlaisen eliölajiston, luonnonmonimuotoisuuden ylläpidon ja kalastuksen kannalta erityisen arvokas virtavesistö (<http://www.lappi.fi/lapinliitto/maakuntakaavoitus>).

Alue sijaitsee poronhoitolain tarkoittamalla (848/1990) erityisellä poronhoitoalueella Ivalon paliskunnassa ja saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä tarkoitetulla saamelaisten kotiseutualueella.

Metsähallituksella ei ole tällä hetkellä tiedossa ko. alueen lähistöllä nykyistä maankäyttöä muuttavia suunnitelmia. Hakemusalueen läheisyydessä ei ole matkailun yritystoimintaa eikä erityistä virkistyskäyttöä hakemusalueen läpi menevää retkeilyreittiä "Laanilan kultareitti" lukuun ottamatta. Kesäisin alueella on runsaasti retkeilijöitä Saariselän suunnasta. Vakinaista asutusta ei ole kohteen läheisyydessä. Matkailun yritystoimintaa ja asutusta on Saariselällä. Metsähallituksen maankäyttöluokituksessa alue on metsätalousalue, erityisiä ulkoiluarvoja (Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelma, kausi 2012-2021). Hakemusalue on osaltaan rajoitetun metsätaloustoiminnan piirissä olevaa metsämaaosiltaan puustoltaan varttunutta kuivahkon kankaan kivennäismaata. Kitu- ja joutomaaosiltaan alue on metsätaloustoiminnan ulkopuolella. Suurin osa hakemusalueesta on metsätaloustoiminnan ulkopuolella olevaa ja ei käytännössä hakata. Hakuumahdollisuuksia on hakemusalueella HL2019:0068 Hangasojan kulta 1. Alue on luontaisesti uudistuvaa.

Kullanhuudontaluvan haltija on kaikilta osin vastuussa Metsähallitukselle ja kolmannelle osapuolelle kaivutoiminnasta mahdollisesti aiheutuvista vahingoista. Kullanhuudonta-alueilla luvan haltija on velvollinen korvaamaan Metsähallitukselle aiheuttamansa puustovauriot. Kullanhuudonnan huoltoajoon maastoliikenneluvan saa tarveharkintaisesti Metsähallitukselta. Kutturan tieltä tuleva ajoura katsotaan tieksi, jolla voi liikennöidä ilman maastoliikennelupaa. Poiketessa uralta tarvitaan maastoliikennelupa. Huudonta-alueen ulkopuolelle sijoittuvaan majoittumiseen tulee hakea lupa Metsähallitukselta. Asuntovaunun sijoittamiseen ympärivuotisesti huudonta-alueelle ja ympärivuotiseen säilytykseen tulee olla Metsähallituksen lupa.

Hakijoilla on alueella ilmoituksensa mukaan rakennus, johon on tarvittavat luvat voimassa ja lisärakentamistarvetta ei ole esitetty. Metsähallituksella ei ole huomautettavaa alueella olevista rakennuksista tai rakennelmista.

Tällä hetkellä Metsähallituksella ei ole tiedossa, että hakemusalueella olisi uhanalaisten kasvien ja eläinten esiintymiä, petolintujen pesintää tai tunnettuja kulttuuriperintökohteita. Alueelta tai sen välittömästä läheisyydestä ei ole kartoitettu muinaismuistolain

(17.6.1963/295) suojaamia muinaisjäänöksiä tai muita kulttuuriperintökohteita. Jos maata kaivettaessa tai muuta työtä suoritettaessa tavataan kiinteä muinaisjäänös, on työ muinaisjäänöksen kohdalta heti keskeytettävä ja ilmoitettava kohde Museovirastolle tarpeellisia toimenpiteitä varten. Ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa kiinteän muinaisjäänöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen on kielletty. Myös muut alueella mahdollisesti olevat kulttuuriperintökohteet, kuten vanhat kullankaivun historiaan liittyvät jäännökset, tulee ottaa huomioon maankäytössä. Metsähallitus toteaa kuitenkin, että tällä hetkellä Metsähallituksen tiedossa ei ole em. kohteita hankkeen alueella, mutta Metsähallitus ei tule myöskään tekemään alueella maastokartoituksia ko. hankkeen johdosta. Metsähallitus ei täten sitoudu tällä lausunnollaan vastuuseen alueen mahdollisista kartoittamattomista ja vielä löytymättömistä kohteista. Luonnonsuojelu- ja vesilain viranomaisvalvonnasta alueella vastaa Lapin ELY-keskus. Tarkemmat tiedot mainituista alueen vesiluontotyypeistä, suojelualueista, rauhoitetuista ja suojelluista kohteista ja lajeista sekä haetun toiminnan vaikutuksista niihin antaa Lapin ELY-keskus.

Kalaston osalta Metsähallitus muistuttaa, että kullanhuhdonta on huomattava vesistöihin suoraan vaikuttava maankäyttömuoto. Kalaston osalta kaivutoiminta tulee järjestää siten, ettei alapuoliseen vesistöön pääse kalastolle ja muulle vesiluonnolle haitallisessa määrin liettymistä aiheuttavaa mineraaliainesta eikä ravinteita. Maa-aineksien pääsy alapuoliseen vesistöön voidaan estää riittävällä veden kierrätyksellä ja saostuslaitilla. Metsähallitus arvioi, että toimittaessa ko. ympäristöluvan mukaan, ei Metsähallituksella ole huomautettavaa toiminnan jatkumisesta.

Metsähallitus pyytää muistuttamaan kaivajaa seuraavista asioista mahdollisen luvan myöntämisen yhteydessä:

- Kaivutoiminta tulee tapahtua siten, että alapuoliseen vesistöön ei pääse liettymistä ja rehevöitymistä aiheuttavaa mineraaliainesta eikä ravinteita
- Kaivukauden päättyessä jyrkät kaivantojen reunat on luiskattava. Reunat on myös merkittävä maastoon riittävän näkyvästi porotaloutta haittaamattomalla tavalla
- Lain 108 § riittävä vakuus ottaen huomioon lupamääräykset. Lähtökohtana tulee olla, että alue ennallistetaan ja maisemoidaan sitä mukaan, kun kaivu etenee
- Puuston poiston tulee tapahtua kaivun etenemisen mukaan ja alueelle on jätettävä puuryhmiä kaivualueelle
- Tiestön käyttöä koskee laki yksityisistä teistä (15.6.1962/358) ja tiestön käytöstä päättää tienpitäjä. Kullanhuhdontalupa ei anna suoraan oikeutta tiestön käyttöön. Metsähallitus ei yleensä rajoita teilläään kevyttä liikennettä, mutta raskaisiin kuljetuksiin olisi oltava Metsähallituksen lupa. Alueella oleva Metsähallituksen metsäautotiestö on heikkokuntoista. Metsähallitus ei vastaa tiestön huonosta kunnosta ihmisille ja kalustolle mahdollisesti aiheutuneista vahingoista. Raskaiden kuljetusten ja muun liikennöinnin mahdollisesti aiheuttamat vauriot tiestölle tulee aiheuttajan korvata

- Retkeilijöiden liikkumismahdollisuuksien osalta on noudatettava entisen kaivospiirin lupien käytäntöjä edelleen

Hallituksen esityksessä kaivoslaista todetaan, että arvioinnissa olisi lähinnä tarpeen kiinnittää huomiota saamelaiskulttuurin kannalta tärkeänä pidettävään poronhoitoon kohdistuviin vaikutuksiin

Metsähallitus arvioi, että porotalouden rakenteille kyseessä olevassa tapauksessa ei aiheudu haittaa, koska rakenteita ei ole lupahakemusalueella. Porotalouden TOKAT-paikkatietojärjestelmän mukaan hakemusalue on porojen lупpo-, jäkälä- ja ympärivuotista laidunalueita. Kuljetusreitit alueelle on merkitty itä-länsisuuntaisesti Tolosjoen yli.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä 4.2.2015 (taltionumero 275, Saamelaiskäräjien valitus ympäristölupa-asiassa, joka koski koneellista kullankaivua) todetaan seuraavasti: "Nyt puheena olevassa asiassa on kysymys pienessä mittakaavassa tapahtuvasta kullankaivusta alueella, jota käytetään tähän tarkoitukseen vain osa vuotta ja silloinkin tiukkojen lupamääräysten puitteissa. Sanotulla toiminnalla ei aiheuteta haittaa saamelaiskulttuurille ja vaikutukset saamelaisten perinteiselle elinkeinolle, kuten poronhoidolle, kalastukselle, metsästykselle tai ympäröivälle luonnolle jäävät hyvin paikallisiksi". KHO:n päätöksen kohteena oleva kullanhuhdantalupahakemus on HL2012:0057, Midas 2 ja pinta-alaltaan 3,4 ha.

Viitaten edellä mainittuun korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen sekä po. kullanhuhdantalupahakemusalueiden pinta-alaan Metsähallitus arvioi, ettei toiminnasta aiheudu haittaa yksittäisinä kohteina saamelaiskulttuurin harjoittamiselle. Puheena olevan luvan ja ympärillä olevien muiden kullanhuhdantalupien yhteisvaikutuksella voi olla haittaa paikallisen paliskunnan harjoittamalle porotaloudelle. Koneellisen kullanhuhdannon myötä haittavaikutukset ovat myös suuremmat verrattuna käsin tapahtuvaan huuhdontaan. Lupapäätöstä myönnettäessä tulee arvioida, onko edellä kerrotun laajuisen "kullanhuhdonta-alueen" muodostuminen yksittäisten kullanhuhdantalupien kautta haittaa aiheuttavaa. Metsähallitus katsoo muutenkin, että erilaisten ympäristövaikutusten arvioinneissa ei tule pidättäytyä nyt lausunnolla olevan kaltaisessa tilanteessa yksittäiseen lupahakemukseen, vaan arvioida kysymyksessä olevaa toimintaa ja sen vaikutuksia kokonaisuutena.

3) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Inarin kunnalle 3.3.2020
Inarin kunnan lausunto 13.3.2020

Hakemuksen osalta ei voimassa olevien kunnallisten kaavojen kannalta ole huomautettavaa.

4) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle 3.3.2020

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto 24.3.2020

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on pyytänyt kaivoslain (621/2011) 37 §:n nojalla Lapin ELY-keskuksen lausuntoa yllämainituista Saariselän Panimo Oy:n/Heikki Saviharjun kullanhuuhdontalupahakemuksista. Kyseessä ovat kullanhuuhdontalupahakemukset kaivosoikeuden raukeamisen vuoksi. Alueet sijoittuvat nykyisen Hangasojan Kulta kaivospiiriin 4929/1a sisälle. Alueella on harjoitettu kullankaivuuta jo pitkään. Koska hakijana on sama taho, Lapin ELY -keskus antaa asiassa yhteisen lausunnon kaikkien hakemusten osalta.

Alueiden yhteispinta-ala on noin 34,5 hehtaaria. Alueella on kaivospiirille 7.3.2006 Pohjois-Suomen ympäristölupaviraston myöntämä ympäristölupa 37/08/1.

Hakemuksien mukaan koneellisen kullankaivuun maankäyttö on enintään 3 000 m³ vuodessa/alue. Kaivu tapahtuu yhdellä tai kahdella kaivuyksiköllä, johon kuuluu kuhunkin yksi tai kaksi kaivinkonetta, erottelulaite, pumpput ja vesilinjat. tyypillinen koneen koko on 15 - 22 tonnia, mutta tarvittaessa isompia. Vedenkäyttö on yksikköä kohti enintään 4 000 litraa minuutissa (kiertovesi)

Haettavana olevilla kullanhuuhdonta-alueilla ei Hertta-rekisterin Eliöt- tietokannan mukaan (SYKE) ole luonnonsuojelulain 42 §:n nojalla koko maassa rauhoitettujen kasvilajien, 46 §:n uhanalaisten lajien tai 47 §:n erityisesti suojeltavien lajien esiintymiä ja eläinten havaintopaikkoja, eikä luontodirektiivin liitteiden II ja IV lajien esiintymiä ja eläinten havaintopaikkoja tai petolinnun pesäreviirejä. (tilanne 4.2.2020)

Alueilta ei kaikilta osin ole tehty ympäristöhallinnon toimesta systemaattisia uhanalaisinventointeja, vaan tiedot perustuvat otantaluonteisiin inventointeihin ja kasviharrastajien ilmoittamiin esiintymätietoihin. Näin ollen alueella saattaa olla uhanalaisten ja direktiivilajien esiintymiä, jotka eivät ole ympäristöhallinnon tiedossa.

Mikäli alueilta havaitaan edellä mainittuja lajeja, on huuhdontatoiminta järjestettävä siten, että siitä ei aiheudu luonnonsuojelulaissa kiellettyä seurausta, kuten lajin heikentämistä tai häviämistä eikä lajin elinympäristön heikentämistä tai tuhoutumista. Tarvittaessa edellä mainitut laji- ja luontotyyppiesiintymät on rajattava huuhdonta-alueen ulkopuolelle, ellei esiintymien säilymistä voida turvata muilla toimenpiteillä.

Lapin ELY -keskus muistuttaa alueella voimassa olevan ympäristöluvan määräyksistä. Lupa on myönnetty hakemuksen mukaisena ja hakemuksessa vuosittain käsiteltäväksi ilmoitettu maamassan määrä on alle 1 000 m³. Lisäksi ympäristöluvassa on myönnetty lupa siirtää kaivun aikana Hangasojan uoma ja ottaa siitä tarvittaessa vettä kiertovesialtaisiin. Ympäristölupahakemuksessa toimintaa ja käytettävää kalustoa on kuvattu seuraavasti: Toiminnassa etsitään vedellä huuhtomalla irtokultaa, jota erotetaan irtomaa-aineksista

seulalla ja rännillä. Huuhdontavesi (noin 600 l/min) kierrätetään uudelleen käytettäväksi. Kiertovesialtaiden tilavuus vaihtelee tarpeen mukaan. Kaivannot täytetään kaivuun edetessä. Kaivuujäljet maisemoidaan kaivuun päätyttyä. Maansiirtokoneena käytetään tilanteen mukaan pienkaivuria, traktorikaivuria tai telakaivinkonetta. Vuosittain käsiteltävän maamassan määrä on alle 1 000 m³.

Kaivettavat kiertovesialtaat täytetään tarvittaessa Hangasojasta pumpattavalla vedellä. Mahdollinen ylivuotovesi lasketaan selkeytyksen jälkeen takaisin Hangasojaan. Puhtaat sade- ja valumavedet johdetaan kaivoksen ohi.

Kaivospiirillä työskentelee lisäksi 10–20 lapiomiestä, joilla kullakin on kerrallaan työn alla enintään 10 x 10 m:n suuruinen kaivanto. Imurointitekniikkaa käytetään ensisijaisesti tarpeen vaatiessa työn alla olevalla kaivuukohteella pohjan puhdistukseen. Toissijaisesti imurointia käytetään Hangasojan uoman kultapitoisuuden tutkimiseen. Ympäristölupavirasto on myöntänyt ympäristöluvan toistaiseksi voimassa olevana, vaikka ei ole ollut tiedossa, miten kaivosoikeuden raukeamisen jälkeen koneellinen kullankaivu mahdollisesti jatkuu. Luvassa on määrätty, että luvan saajan on 30.9.2018 mennessä tehtävä ympäristölupavirastolle lupamääräysten tarkistamista koskeva hakemus uhalla, että ympäristölupavirasto voi määrätä luvan raukeamaan. Ympäristöluvassa määrätty velvoite lupamääräysten tarkistamisesta (YSL 71 §) on rauennut ympäristönsuojelulain muutoksen (423/2015) tultua voimaan 1.5.2015.

Valvontaviranomaisen on säännöllisessä valvonnassa arvioitava tällaisen luvan 89 §:n mukainen muuttamisen tarve viimeistään vuoden kuluessa luvassa määrätystä tarkistamisen ajankohdasta. Luvan muuttamisen tarvetta arvioidaan YSL 89 §:n 2 momentissa mainittujen perusteiden nojalla.

Luvan muuttamisen arviointi on katsottu voitavan tehdä kaivospiirien päättymiseen liittyvien kullanhuuhdentalupahakemusten yhteydessä. Lapin ELY -keskus on kirjeellään 4.12.2019 muistuttanut kaikkia kaivospiirien toiminnanharjoittajia ympäristölupien jälkitoimimääräyksistä ja lupien mahdollisista muutostarpeista.

Myös valvontaviranomainen voi ympäristönsuojelulaissa säädetyin edellytyksin tehdä aloitteen luvan muuttamisesta tai raukeamaan määrittämisestä, esimerkiksi jos kullanhuuhdonta-oikeudet muuttuvat kaivosoikeuden lakkaamisen jälkeen.

Hakija on 23.3.2020 lähettämässään sähköpostissa vastauksena Lapin ELY -keskuksen tarkennuspyyntöön tarkentanut, että toimintaa on tarkoitus jatkaa nykyisen ympäristöluvan määräysten mukaisesti. Kullanhuuhdentalupahakemuksilla on tarkoitus varmistaa mahdollisuus laajentaa toimintaa tulevaisuudessa.

Lapin ELY -keskus ei näe estettä kullanhuuhtontalupien myöntämiselle, mutta muistuttaa että toimintaa voidaan jatkaa vain nykyisen ympäristöluvan määräysten mukaisesti. Mikäli toimintaa halutaan tulevaisuudessa muuttaa kullanhuuhtontalupien mukaiseksi, tulee ympäristölupaan hakea muutosta. Niiltä osin kuin toiminta lopetetaan kokonaisuudessaan, alueet tulee maisemoida ympäristölupamääräysten mukaisesti. Maisemoinnin valmistumisesta on ilmoitettava Lapin ELY-keskukselle.

Hakija on pyytänyt kaivosviranomaista määräämään päätöksen yhteydessä toimeenpanoluvan muutoksenhaun varalle (Kaivoslaki 169 §). Lapin ELY -keskuksen näkemyksen tälle ei ole estettä, kun toimintaa jatketaan nykyisen ympäristöluvan mukaisesti.

5) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Saamelaiskäräjille 3.3.2020
Saamelaiskäräjien lausunto 9.4.2020

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on pyytänyt Saamelaiskäräjien lausuntoa saman hakijan viidestä kullanhuuhtontalupahakemuksesta, joilla muodostettaisiin raukeavan kaivospiirin alueelle viisi uuden kaivoslain mukaista kullanhuuhtontalupa-alueita, lupa-alueet Hangasojan kulta 1-5. Käytännössä esitetään 34,5 ha kokoisen kullanhuuhtonta-alueen muodostamista koneellista kullankaivua varten Tulosjoen Hangasojan varteen. Kyseessä on Ivalon paliskunnan alue saamelaisten kotiseutualueella. Saamelaiskäräjien lakisääteisenä tehtävänä on hoitaa saamelaisten omaa kieltä ja kulttuuria sekä saamelaisten asemaa alkuperäiskansana koskevat asiat (saamelaiskäräjälaki 5 §). Saamelaiskäräjät edustaa saamelaisia tehtäviinsä kuuluvissa asioissa kansallisissa ja kansainvälisissä yhteyksissä (saamelaiskäräjälaki 6 §). Viranomaiset neuvottelevat saamelaiskäräjien kanssa kaikista laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä, jotka voivat välittömästi ja erityisellä tavalla vaikuttaa saamelaisten asemaan alkuperäiskansana (saamelaiskäräjälaki 9 §).

Saamelaisten perinteiset elinkeinot (poronhoito, kalastus, metsästys, keräily, saamelainen käsityö sekä näiden nykyaikaiset harjoittamisen muodot) ovat osa perustuslain suojaamaa saamelaisen kulttuurin muotoa. Saamelaisten perinteisellä tiedolla ja perinteisellä luonnonkäytöllä on ratkaiseva merkitys etenkin pohjoisen luonnon monimuotoisuudelle. Perinteisiin saamelaiselinkeinoihin kohdistuvia keskeisiä uhkia ovat ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen sekä perinnealueiden menettäminen kilpaileville maankäyttömuodoille. Perinteiset saamelaiselinkeinot sekä saamelainen luontosuhde vaikuttavat merkittäväällä tavalla saamelaisten fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin.

Saamelaiskäräjät toteaa, että Ivalon paliskunnan alueella harjoitettava kullanhuuhtontatoiminta on jo laajamittaista luonnonvarojen käyttöä, joka kaivoslain 50 §:ssä tarkoitettulla tavalla yhteisvaikutustensa kautta heikentää olennaisesti saamelaisten edellytyksiä harjoittaa luontosidonnaisia perinteisiä saamelaiselinkeinoja, erityisesti poronhoitoa, kalastusta ja keräilyä. Saamelaiskäräjät näkee asiassa saamelaiskäräjälain 9 §:n

mukaisen neuvottelun tarpeelliseksi. Uuden kaivoslain (621/2011) mukaan kullanhuuhdonta saamelaisten kotiseutualueella ei saa heikentää saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksia (kaivoslaki 50 §). Lisäksi valtion maata ei kyseessä olevalla erityisellä poronhoitoalueella saa käyttää siten, että siitä on huomattavaa haittaa poronhoidolle (poronhoitolaki 2 §). Neuvottelu tulee käydä ennen asian ratkaisemista.

6) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Saamelaismuseo Siidalle 3.3.2020
Saamelaismuseo Siidan lausunto hakemuksesta 2.4.2020

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on pyytänyt Saamelaismuseo Siidalta lausuntoa Saariselän panimo Oy:n kullanhuuhdontalupahakemuksista HL2019:0068-0072 Hangasojan kulta 1-5. Saamelaismuseo Siida on saamelaisalueella toimivaltainen viranomaisen arkeologisen kulttuuriperinnön sekä maiseman ja rakennusperinnön suojelun ja hoidon suhteen.

Kullanhuuhdontalupahakemusalueet HL2019:0068-0072 sijaitsevat Inarin kunnassa, Hangasojan varrella ja Tolosjoen itärannalla Pikku Hangasselän ja Iso Hangasselän alueilla. Lupahakemusalueet sijaitsevat kaivospiirin 4929 Hangasojan kulta alueella. Kullanhuuhdontalupaa haetaan kymmeneksi vuodeksi koneelliselle kullankaivulle 7 + 7 + 7 + 6,5 + 7 ha alueille (yhteensä 34,5 ha). Vuosittainen kaivumäärä kullakin alueella on 3000 m³ eli vuosittain yhteensä 15 000m³. Hakemuksissa ei ole mukana kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmia. Hakijalla on alueille voimassa oleva ympäristölupa. Lupahakemusalueelle kuljetaan olemassa olevaa metsäautotietä pitkin.

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa lupahakemusalue sijaitsee kahden eri merkinnän alueella: mv8402 Matkailualue: Saariselkä-Ivalo ja MU-1 6041 Saariselän ulkoilualue. Ulkoilualueelle saa rakentaa vain ohjelmapalveluiden tarvitsemia rakenteita. Ivalon alueen yleiskaavassa (osa-alue 8) alue on maa- ja metsätalous- sekä poronhoitovaltainen alue MP. Kaavymääräyksessä todetaan: Alueella turvataan nykyisten elinkeinojen, kuten maa- ja metsätalouden sekä valtionmaalla myös poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen harjoittamismahdollisuudet. Alueella on sallittua haja-asutusluonteinen rakentaminen muualla kuin rantavyöhykkeellä (MRL 43.2§). Aluetta voidaan käyttää pääasiallista käyttötarkoitusta merkittävästi haittaamatta myös muihin käyttötarkoituksiin. Alueella sallitaan metsälainsäädännön ja metsänhoitosuosituksen puitteissa tapahtuva metsien hoito ja käyttö.

Ivalon alueen yleiskaavassa lupahakemusalueella on myös matkailun ohjelmapalvelualue RM-o2 -rasterimerkintä. Sen kaavamääräyksessä todetaan: Alueelle saa rakentaa aktiiviseen luontomatkailuun liittyviä rakennuksia ja rakennelmia, kuten kotia tai laavuja. Alueelle ei saa sijoittaa majoitustiloja. Alueelle tulee laatia käyttösuunnitelma ennen rakentamisen aloittamista. Alueella sijaitsee Metlan koelohja. Suunnitelmasta on pyydettävä lausunto Metsähallitukselta ja lisäksi Metlalta silloin, kun suunnitelma koskee Metlan koetoimintaa. Alueella on voimassa MRL 43.2 ja 128 §:n mukainen toimenpiderajoitus (mais ematyö lupa).

Maisemaa muuttavaa maanrakennustyötä, puiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä ei saa suorittaa ilman lupaa. Lupaa ei tarvita yleis- tai asemakaavan toteuttamiseksi tarpeellisten taikka myönnetyn rakennus- ja toimenpideluvan mukaisten töiden suorittamiseen eikä vaikutuksiltaan vähäisiin toimenpiteisiin.

Lupahakemusalueet HL2019:0068-0072 sijaitsevat saamelaiden kotiseutualueella ja ne ovat poronhoitolain 2.2 § mukaan erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella, jolla maata ei saa käyttää niin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa porotaloudelle. Alue on Ivalon paliskunnan poronhoitoaluetta.

Kulttuuriympäristö

Hakemusalueelta ei tunneta kiinteitä muinaisjäännöksiä tai merkittäviä historiallisen ajan rakennuksia tai niiden jäännöksiä. Mikäli lupahakemusalueelta havaitaan merkkejä muinaisen ihmisen toiminnasta, kuten tulisijoja, kivirakennelmia tai pyyntikuoppia, työt on löytöpaikalla keskeytettävä ja löydöistä on ilmoitettava museoviranomaisille, tässä tapauksessa Saamelaismuseumo Siidan arkeologille.

Kysymyksessä ovat kaivoslain (621/2011) 182 § mukaiset kullanhuhdentalupahakemukset, missä kaivospiirin 4929/1a haltijalle annetaan etuoikeus hakea raukeavan kaivospiirin alueelle kullanhuhdentalupia. Kullanhuhdentalupahakemukset muodostavat raukeavalla kaivospiirillä 34,5 hehtaarin alueen, jossa kaivetaan koneellisesti vuositasolla yhteensä noin 15 000 m³. Hangasojan varressa itäisin osa raukeavasta kaivospiiristä on jo konekaivettua, mutta Tolosjoen varressa kaivujäljet maisemassa ovat ortokuvien perusteella vähäiset. Saamelaismuseumo toteaa, että kullanhuhdonta-alueille on hankittava yleiskaavamääräysten mukaisesti MRL 43.2 ja 128 §:n mukainen maisematyöluva.

Kullanhuhdentalupahakemukset (HL2019:68-72) muodostavat Tolosjoen itärannalle 1,75 km ja Hangasojan uoman molemmin puolin noin 750 m pitkän ketjun. Saamelaismuseumo huomauttaa, että kullanhuhdentalupahakemusten kokonaisvaltaiselle tarkastelulle on selkeä tarve tilanteessa, jossa yksittäiset, pinta-alaltaan pienet huhdonta-alueet käytännössä muodostavat yhtenäisen 34,5 hehtaarin alueen. Suuruudeltaan enintään 7 hehtaarin vierekkäisiä kullanhuhdonta-alueita tulisi voida käsitellä laajempina aluekokonaisuuksina, esimerkiksi jokilaaksoittain tai muuten alueittain, jotta kullanhuhdonnan kokonaisvaikutuksia voidaan arvioida maiseman ja luonnonympäristön kannalta.

Näin ollen Saamelaismuseumo Siida kehottaa TUKESia vastaavana lupa- ja valvontaviranomaisena käsittelemään kullanhuhdentalupahakemuksia alueellisina kokonaisuuksina ja arvioimaan niiden yhteisvaikutuksia kyseisen alueen kulttuuriperintöön ja luonnonympäristöön ja erityisesti maisemaan.

Hakijan selitys

Hakijalta ei ole pyydetty selitystä.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston kannanotto lausunnoissa ja muistutuksissa esitettyihin yksilöityihin vaatimuksiin.

Asiaan liittyen on pidetty Saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaiset neuvottelut 11.5.2020 ja 18.5.2020. Liitteenä 4 pöytäkirja neuvotteluista siltä osin, kun se koskee kyseessä olevaa lupaa.

Lausunnoissa esitetyt kaivosviranomaisen toimivaltaan kuuluvat seikat on otettu päätöksessä huomioon lupamääräyksillä.

Muistutukset ja mielipiteet

Muistutuksia ja mielipiteitä ei ole jätetty.

Päätösmaksu

Päätösmaksu 700 €. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnan palvelukeskus lähettää laskun hakijalle.

Perustelut: Asetus Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista (1391/2018)

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta kaivoslain (621/2011) 162 §:n nojalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätöksestä perittävästä maksusta voidaan valittaa samassa järjestyksessä kuin pääasiasta. Valitusaika on 30 päivää tämän päätöksen antopäivästä. Liitteenä olevasta valitusosoituksesta ilmenee, miten muutosta haettaessa on meneteltävä.

Päätöksestä tiedottaminen

Päätöksestä tiedotetaan kaivoslain (621/2011) 58 §:n mukaisesti. Lupapäätös liitteineen toimitetaan postitse hakijalle. Jäljennös päätöksestä toimitetaan niille, jotka ovat tätä erikseen pyytäneet sekä niille kunnille, ELY-keskuksille ja muille viranomaisille, joille asiasta sen käsittelyn aikana on annettu tieto tai joilta on pyydetty lausunto. Jäljennös päätöksestä toimitetaan myös saamelaiskäräjille ja paliskunnalle.

Päätöksen antamisesta ilmoitetaan niille, jotka ovat tehneet muistutuksen asiassa tai ovat ilmoitusta erikseen pyytäneet, sekä niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee. Päätöksen antamisesta kuulutetaan alueen kunnan ilmoitustaululla.

Sovelletut säännökset

Kaivoslaki (621/2011)

Asetus kaivostoiminnasta (391/2012)

Asetus Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista (1391/2018)

Lisätietoja

Lisätietoja antaa Pasi Molkoselkä, puh. 029 5052 133, etunimi.sukunimi@tukes.fi

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu. Asian on esitellyt ylitarkastaja Pasi Molkoselkä ja ratkaissut ryhmäpäällikkö Terho Liikamaa.

LIITTEET

Liite 1. Valitusosoitus

Liite 2. Kartta alueesta (1:10 000)

Liite 3. Selvitys kullanhuhdontaluvan myöntämisen esteistä

Liite 4. Saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaisen neuvottelun pöytäkirja

Liite 5. Ohjeet vakuuden asettamiseen

Liite 6. Panttaussitoumus

TIEDOKSI

Inarin kunta

Ivalon paliskunta

Lapin ELY-keskus

Metsähallitus

Saamelaiskäräjät

Saamelaismuseo Siida

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen

Päätökseen saa hakea muutosta valittamalla sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä pääosa tässä päätöksessä tarkoitettusta alueesta sijaitsee. Toimivaltainen hallinto-oikeus on mainittu valitusosoituksen lopussa. Valituskirjelmä osoitetaan valitusviranomaiselle ja se on toimitettava valitusajassa hallinto-oikeuden kirjaamoon.

Valitusaika

Määräaika valituksen tekemiseen on kolmekymmentä (30) päivää tämän päätöksen antopäivästä sitä määräaikaan lukematta.

Valitusoikeus

Päätöksestä voivat valittaa ne, joiden etua, oikeutta tai velvollisuutta asia saattaa koskea, sekä vaikutusalueella ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistämiseksi toimivat rekisteröidyt yhdistykset tai säätiöt, asianomaiset kunnat, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja muut asiassa yleistä etua valvovat viranomaiset, saamelaiskäräjät sillä perusteella, että luvassa tarkoitettu toiminta heikentää saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan ja kolttien kyläkokous sillä perusteella, että luvassa tarkoitettu toiminta heikentää kolttien elinolosuhteita ja mahdollisuuksia harjoittaa elinkeinoja.

Valituksen sisältö

Valituskirjelmässä on ilmoitettava

- 1) päätös, johon haetaan muutosta
- 2) miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- 3) perusteet, joilla muutosta vaaditaan
- 4) valittajan nimi ja kotikunta
- 5) postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä, ellei valituskirjelmää toimiteta sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla).

Valituksen liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä

- 1) päätös, johon haetaan muutosta valittamalla, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- 2) asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle
- 3) asiamiehen valtakirja

Valituskirjelmän toimittaminen perille

Valituskirjelmän voi viedä valittaja itse tai hänen valtuuttamansa asiamies. Valituskirjelmä liitteineen voidaan myös lähettää postitse, telekopiona tai sähköpostilla. Postiin valituskirjelmä on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen aukioloajan päättymistä. Hallinto-oikeudessa kirjaamon aukioloaika on klo 8.00–16.15. Sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla) toimitetun valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.

Valittajalta peritään hallinto-oikeudessa **oikeudenkäyntimaksu** 260 euroa. Oikeudenkäyntimaksua ei peritä, jos hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi. Tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) on erikseen säädetty eräistä tapauksista, joissa maksua ei peritä.

Toimivaltaisen hallinto-oikeuden yhteystiedot muutoksenhakua varten:

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus

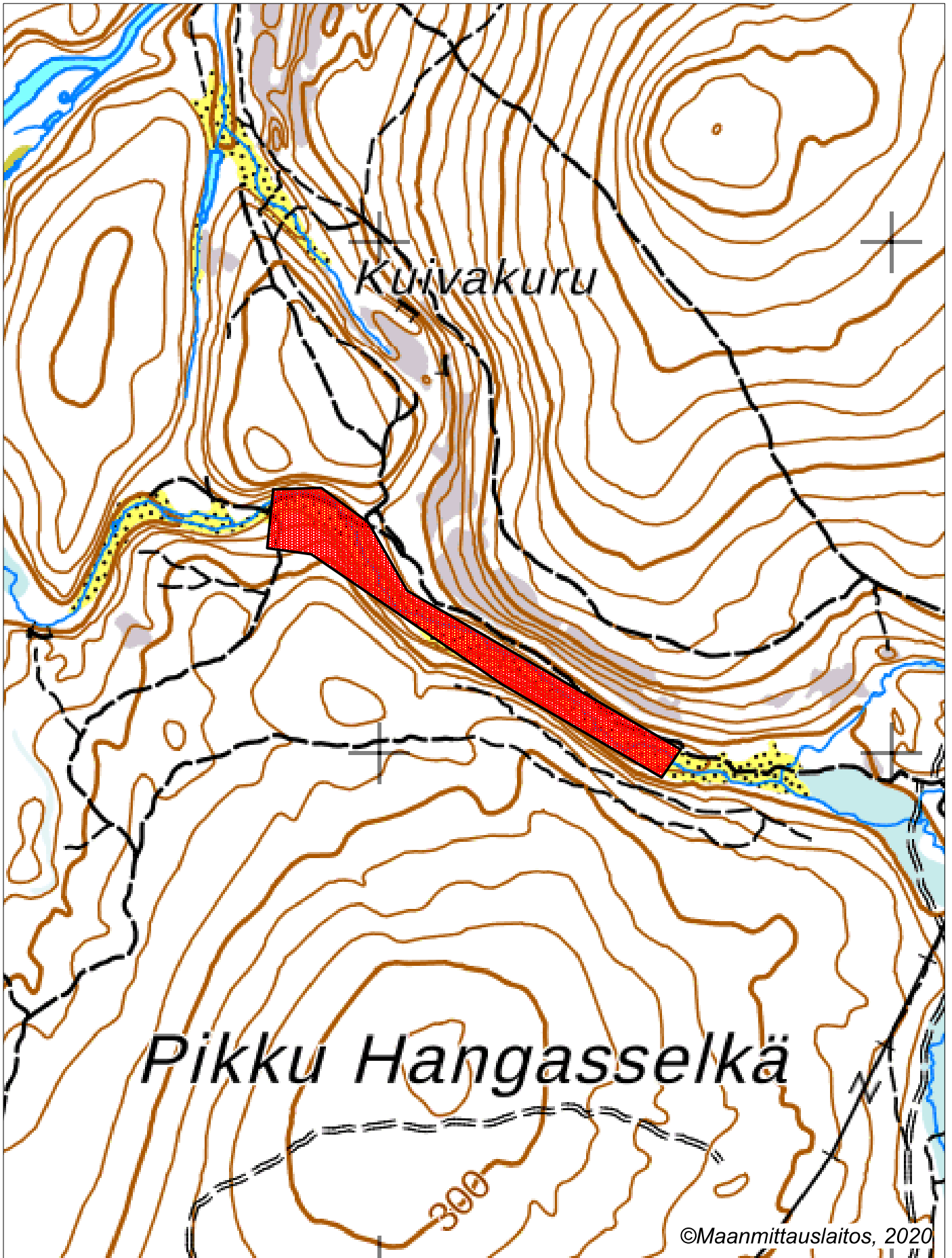
Käyntiosoite: Isokatu 4, OULU

Postiosoite: PL 189, 90101 OULU

Faksi: 029 56 42841

Sähköposti: pohjois-suomi.hao@oikeus.fi

Puhelin: 029 56 42800 (vaihde)

Selvitys kullanhuudontaluvan HL2019:0072 mahdollisista myöntämisen esteistä

Yleistä kullanhuudonnasta

Kullanhuudonta on ollut pienenevä maankäyttömuoto koko 2000-luvun ajan. Esimerkiksi vuonna 2000 kullanhuudontaan oikeuttavia lupia on ollut voimassa yli 400, kun tällä hetkellä vastaava määrä on 288. Hakemuksia on vireillä 104. Hakemuksista 44 kpl on jatkohakemuksia tällä hetkellä voimassa oleville luville ja yhteensä 57 hakemusta on jatkohakemuksia hakemushetkellä voimassa olleille luville. Hakemuksista 29 kpl on jatkohakemuksia 30.6.2020 päättyneille kaivospiireille (lähde: Kaivosrekisteri 26.6.2020)

Kullanhuudonnan mahdollinen vaikutus saamelaiskulttuuriin selvitetään paliskunnittain, koska poronhoito on tärkeä osa saamelaiskulttuuria ja se on alueiden käytön kannalta herkkä elinkeino. Koska paliskuntien alueet on selkeästi rajattu aidoilla, kaivoslain mukaisen kullanhuudonnan vaikutukset saamelaiskulttuurille rajoittuvat pääasiallisesti sen paliskunnan alueeseen, jolla kullanhuudontaa harjoitetaan.

Kullanhuudontaluvan nojalla ei saa harjoittaa toimintaa, joka vaikuttaa vesistöön. Mikäli tällaista toimintaa on suunniteltu lupa-alueella harjoitettavan, tulee toimintaan olla ympäristö- tai vesilupa. Näissä luvissa toimivaltainen viranomais on Pohjois-Suomen aluehallintovirasto.

Lupa-alueen kuvaus

Kullanhuudontalupa-alue HL2019:0072 (7,0 ha) sijoittuu Ivalon paliskunnan alueelle, Tolosjokeen laskevan Hangasojan varrelle, Metsähallituksen hallinnoimalle metsätalousalueelle. Alue on kuulunut luvan saajan kaivoslain 503/1965 mukaiseen kaivospiiriin, joka raukesi kaivoslain 621/2011 mukaisesti 1.7.2020.

Ivalon paliskunnan kokonaispinta-ala on noin 286000 ha. Ivalon paliskunnan alueelle sijoittuu 140 kpl kullanhuudontaan oikeuttavia lupia, pinta-alaltaan yhteensä noin 600ha. Näistä kyseisen lupahakemuksen läheisyyteen (2 km säteellä alueesta) sijoittuu noin 80 ha, 17 kpl. Alueen lähistöllä olevat lupa-alueet ovat olleet pääsääntöisesti kullanhuudontakäytössä vuosikymmenien ajan. Pinta-alallisesti noin 75 % voimassa olevista luvista luvan haltija on jo aiemmin omistanut oikeuden huuhtoa kultaa kyseisellä alueella. Alueen läheisyydessä on vireillä myös 5 kpl kullanhuudontalupahakemuksia pinta-alaltaan noin 34 ha.

Luvan mukaisen toiminnan kuvaus

Alueella on tarkoitus harjoittaa koneellista kullanhuudontaa, vuotuinen kaivumäärä on enintään 3 000m³. Toimintaan tarvitaan myös ympäristönsuojelulain mukainen ympäristölupa. Luvan saajalla on alueelle voimassa ympäristölupa, joka rajoittaa toiminnan enintään 1000m³ vuotuisen kaivumäärään. Luvan saajalla ei ole luvan myöntöhetkellä vireillä ympäristöluvan muutoshakemusta. Toimivaltainen ympäristölupaviranomais on Pohjois-Suomen aluehallintovirasto.

Muut mahdollisesti häiritsevät alueiden käyttömuodot hakemuksessa tarkoitettulla alueella ja sen läheisyydessä

Alue kuuluu Metsähallituksen hallinnoimaan metsätalousalueeseen. Metsähallitus ei linjauksensa mukaisesti myy kyseessä olevan alueen läheisyydestä maa-alueita. Metsähallitus on laatinut paliskuntain yhdistyksen kanssa yhteistyösopimuksen, jossa määritellään Metsähallituksen ja paliskunnan yhteistoiminta erilaisten maankäyttömuotojen yhteydessä.

Itäpuolella, alueen läheisyydessä, lähimmillään noin 600m päässä on sähkölinja, koillispuolella 1,2km etäisyydellä yksityisomistuksessa olevia tontteja ja lähimmillään noin 1,3km:n päässä valtatie 4. Alueen

itäpuolella noin 1,1 kilometrin päässä hakemusalueesta on maa-aineksen ottoalue, jossa on voimassa oleva maankäyttö Sopimus. Uusia vuokrasopimuksia tehtäessä Metsähallitus kuulee alueen paliskuntaa ennen sopimuksen tekemistä.

Näiden lisäksi Metsähallitus on laatinut paliskuntain yhdistyksen kanssa yhteistyösopimuksen, jossa määritellään Metsähallituksen ja paliskunnan yhteistoiminta erilaisten maankäyttömuotojen yhteydessä.

Lupa-alueen välittömässä läheisyydessä sijaitsee kesäaikainen retkeilyreitti, Kultareitti.

Lupa-alueella tai sen läheisyydessä ei ole poronhoitoon liittyviä rakennelmia.

Metsähallitus myy metsästyslupia lupa-alueelle ja sen läheisyyteen. Lisäksi paikallisilla asukkailla on vapaa metsästysoikeus alueella. Alueen poronhoito huomioidaan lupametsästyksen mitoittamisessa.

Kun huomioidaan edellä kerrotut tosiseikat, kullanhuhdontaluvassa annetut määräykset ja kaivoslaissa sekä muussa lainsäädännössä annetut velvoitteet, voidaan todeta, että toimittaessa lupamääräysten mukaisesti kullanhuhdontaluvan HL2019:0072 oikeuttamat toimenpiteet eivät yksin taikka yhdessä muiden vastaavien lupien ja edellä kuvattujen muiden maankäyttömuotojen kanssa heikennä olennaisesti saamelaisten oikeutta harjoittaa kulttuuriaan. Yhteisvaikutusta arvioidessa on huomioitu lausunnoissa esiin tulleet seikat sekä alueiden ja toimintojen kokonaismäärä, sijainti ja toiminta. Kyseisellä lupa-alueella ja sen läheisyydessä on harjoitettu koneellista kullanhuhdonta vuosikymmenien ajan. Pinta-alallisesti toiminta tulee kokonaisuudessaan pienenevään kyseisen hakijan osalta noin neljänneksen. Kyseisellä luvan saajan hallinnoimilla lupa- ja hakemusalueilla toiminta on täten vakiintunutta ja se ei tule muuttamaan alueen käyttöä ja luonnontilaisuutta.

Lisäksi kokonaisuutta tarkastellessa Hangasselkien ja lähistöllä sijaitsevan Ramsanpalon alueella kullanhuhdontatoiminta on ollut vakiintunutta jo vuosikymmenien ajan ja on pinta-alallisesti pienenevä maankäyttömuoto edellä mainitulla alueella kokonaisuudessaan.

Alue ja toiminta-aika on rajattu ja toimintaan tarvittavan lupien lupaehdot kyseisellä lupa-alueella turvaavat sen, että toiminnasta mahdollisesti aiheutuvat haitat ovat ajalliselta kestoaltaan ja sijainniltaan rajallisia, eivätkä olennaisesti haittaa saamelaisten oikeutta harjoittaa kulttuuriaan.

Hakija on myös osoittanut olevansa kelpoinen hakemaan kullanhuhdontalupaa, eikä hakijan aiemmasta toiminnasta tällä tai muillakaan lupa-alueilla ole tullut esiin sellaisia seikkoja, että ne muodostaisivat esteen luvan myöntämiselle. Myöskään selvitysten ja saatujen lausuntojen perusteella alueella ei ole mitään kaivoslaissa mainittuja luvan myöntämisen esteitä.

Aineistoa:

Kaivosrekisterin karttapalvelu (www.kaivostoiminta.fi/kartta)

Retkeilyreitit ja rakenteet (<http://www.retkikartta.fi/>)

Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelma (<http://www.metsa.fi/ylalappi>)

Paliskuntain yhdistyksen ja Metsähallituksen välinen yhteistyösopimus

(<http://www.metsa.fi/-/metsahallitus-paliskuntain-yhdistys-ja-paliskunnat-tiivistavat-yhteistyota>)

29.5.2020

506/D.a.5/2020

SAAMELAISKÄRÄJIEN JA TUKESIN VÄLINEN, SAAMELAISKÄRÄJÄLAIN (974/1995) 9 §:N MUKAINEN NEUVOTTELU

Aika 11.5.2020 klo 13:00 – 15:40
(Kokous keskeytettiin 11.5. klo 15:40 ja sovittiin kokousta jatkettavan 18.5. klo 14.00)
18.5. klo 14:00 – 16:17

Paikka Microsoft Teams

Asia Tukesin lausuntopyyntö saamelaiskäräjille (3.3.2020) koskien
kullanhuuhdentalupahakemuksia HL2019:0068-0072 Hangasojan kulta 1-5
ja HL2012:0041 Rove Vero

Osallistujat

Saamelaiskäräjät:

Tuomas Aslak Juuso, puheenjohtaja
Leo Aikio, II varapuheenjohtaja
Antti Aikio, lakimiessihteeri
Sarita Kämäräinen, elinkeinosihteeri
Tiina Lovisa Solbär, vs. ympäristösihteeri
Tiina Sanila-Aikio, kutsuttu asiantuntija
Rosa-Mären Magga, puheenjohtajan avustaja

Tukes:

Terho Liikamaa, ryhmäpäällikkö, kaivosasiat
Pasi Molkoselkä, ylitarkastaja, kullanhuuhdonta-asiat

1 § NEUVOTTELUN AVAUS, OSALLISTUJIEN TOTEAMINEN JA JÄRJESTÄYTYMINEN

Sovittiin, että kokouksen puheenjohtajana toimii Tukesin ryhmäpäällikkö Terho Liikamaa ja sihteerinä Saamelaiskäräjien puolelta Rosa-Mären Magga. Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13:10. Osallistujat esittäytyivät.

Sovittiin, että Saamelaiskäräjät laatii pöytäkirjan, joka lähetetään Tukesille sähköpostitse kommentoitavaksi 26.5.2020 mennessä, jonka jälkeen Tukes lisää tarvittaessa omat kirjauksensa ja lähettää takaisin Saamelaiskäräjille hyväksyttäväksi. Kaikkien hyväksyntä vaaditaan pöytäkirjaan, kuittaus 29.5. mennessä.

Muut käytännön asiat neuvottelut läpiviemiseen liittyen: kokousaika varattu 11.5. kello 14:30 asti, mutta päätettiin jatkaa klo 15 asti tarvittaessa.

2 § NEUVOTTELUEDELLYTYSTEN VARMISTAMINEN JA TOTEAMINEN

Kullanhuuhdentalupahakemuksia HL2019:0068-0072 Hangasojan kulta 1-5 ja HL2012:0041 Rove Vero koskevissa lausunnoissaan (8.4.2020 Dnro 401/D.a.5/2020 ja 20.4.2020 Dnro 415/D.a.5/2020) Saamelaiskäräjät on pyytänyt kaivosviranomaiselta saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaisia neuvotteluja.

Varmistettiin edellytykset neuvotteluiden läpiviennille oikeusministeriön vahvistaman saamelaiskäräjälain 9 §:n neuvotteluvollisuuden toteuttamista koskevan ohjeen mukaan (muistio toimitettu Tukesille Saamelaiskäräjien mainittujen lausuntojen liitteenä). Todettiin kyseessä olevan saamelaiskäräjälain 9 §:n mukainen neuvottelu.

Tuomas Aslak Juuso vahvisti Saamelaiskäräjien edustajilla olevan täydet neuvotteluvaltuudet. Tukes vahvisti neuvottelumandaatin, koska Tukesilta neuvottelussa ovat kullanhuuhdentalupapäätösten esittelijä Pasi Molkoselkä ja kullanhuuhdentalupapäätökset Molkoselän esittelystä tekevä Terho Liikamaa.

3 § ASIOIDEN KÄSITTELYJÄRJESTYKSEN HYVÄKSYMINEEN

Hyväksyttiin asioiden käsittelyjärjestys:

- 4 § Kaivostoiminnan ajankohtaiskatsaus painottuen Pohjois-Lappiin
- 5 § Kullanhuuhdonnan ajankohtaiskatsaus
- 6 § Ajankohtaiskatsaus: alkuperäiskansaoikeudet ja saamelaiskulttuurivaikutusten arviointi
- 7 § Kullanhuuhdentalupahakemus Hangasoja
- 8 § Kullanhuuhdentalupahakemus Rove Vero
- 9 § Muut esille tulevat asiat
- 10 § Neuvottelun päättäminen

4 § KAIVOSTOIMINNAN AJANKOHTAISKATSAUS PAINOTTUEN POHJOIS-LAPPIIN

Liikamaa esitteli kaivostoiminnan ajankohtaiskatsauksen painottuen Pohjois-Lappiin. Saamelaisten kotiseutualueella on GTK:lla malminetsintä lupa vireillä, joka on korkeimmassa

hallinto-oikeudessa käsittelyssä. Akkerman Oy on tehnyt varausilmoituksen ja se on käsittelyssä. Muutoin ei muita hankkeita, vain kullanhuuhdonta-asiat. Liikamaa kertoi kaivosrekisterin kirjausten sisällöstä ja prosessista malminetsinnästä kaivostoimintaan.

Solbär kysyi kuulemismenettelyistä. Liikamaa totesi, että varausilmoituksessa ei ole kuulemista, vaan se vaikuttaa vain kilpailevien yhtiöiden oikeuksiin. Kun päätös tehdään, siitä tiedotetaan ja siitä on valitusoikeus. Malminetsintäluvassa pyydetään lausunto kunnalta ja alueelliselta ELY-keskukselta sekä paliskunnalta, jos alue sijaitsee erityisellä poronhoitoalueella, ja Saamelaiskäräjiltä, jos alue sijaitsee saamelaisten kotiseutualueella. Lupapäätöksestä tiedotetaan kaikille, joita on kuultu. Kaivosluvan osalta on samat kuulemisperusteet.

Liikamaa esitteli malminetsintäinvestoinnit vuosina 1995-2019 sekä vuoden 2019 kokonaislouhinnan ja kaivostoiminnan tilannekatsauksen vuosina 2010-2019: Malminetsintälupa-alueiden ja -hakemusten pinta-ala maakunnittain (20.4.2020). 70% voimassa olevista ja vireillä olevista malminetsintäluvista sijoittuu Lappiin.

5 § KULLANHUHDONNAN AJANKOHTAISKATSAUS

Molkoselkä esitteli kullanhuuhdonnan ajankohtaiskatsauksen kuutiomäärät ja alueiden sijainnin pääpiirteittäin saamelaisten kotiseutualueella, missä kullanhuuhdontatoiminta keskittyy Lemmenjoen kansallispuiston alueelle, Ivalojoen vesistöalueelle ja Tankavaaran huuhdonta-alueelle sekä Vuotson eteläpuolella Roivaiseen. Kullanhuuhdontalupien kokonaisalueesta: 26.5.2020 tilanteen mukaan kullanhuuhdontalupia on saamelaisten kotiseutualueella noin 1145 ha alueella. Pyöristetetyt käsitellyt maamäärät kullanhuuhdonta-alueilla paliskunnittain vuoden 2018 osalta (vuoden 2019 raportti valmistuu vuoden 2020 aikana) ovat Ivalon paliskunnassa 15616,9 m³, Sallivaaran paliskunnassa 58372,5 m³ (30.6.2020 päättyvien kaivospiirien osuus tästä 57807,5m³), Hammastunturin paliskunnassa 6902,8 m³ ja Lapin paliskunnassa 1980 m³. Trendi on loivasti laskeva kullanhuuhdontalupamäärien osalta 1990-luvulta 2020-luvulle.

Solbär tiedusteli, miltä ajalta Molkoselän vertailuaineisto on. Molkoselkä kertoi, että vanhimmat hänellä olevat tiedot ovat noin vuodelta 1988. Sanila-Aikio kysyi, mitä karttatyökalua Tukes käyttää ja onko materiaali Saamelaiskäräjien vapaasti käytettävissä. Molkoselkä vastasi käyttävänsä MapInfo-sovellusta ja kaivoslain mukaisten lupien paikkatietoaineisto on ladattavissa Tukesin nettisivuilta. Paikkatieto-ohjelmisto on ulkopuoliselta ostettu. Paikkatieto-ohjelmistoja on myös vapaasti saatavilla. Liikamaan mukaan tieto vireillä ja voimassa olevista kullanhuuhdontaluvista löytyy kaivosrekisterin karttapalvelusta. Sanila-Aikio jatkoi sanomalla, että on kovasti ihmetelty, mihin tieto hiipuvasta maankäyttömuodosta perustuu ja sanoi Molkoselän näyttämien vanhojen huuhdonta-alueiden sijainnin olevan mielenkiintoista tietoa Saamelaiskäräjien kannalta, kun mietitään kullanhuuhdonnan kumulatiivisia vaikutuksia.

Solbär kysyi, voisiko vanhoja alueita koskevan aineiston saada käytettäväksi. Molkoselän mukaan periaatteessa vanha aineisto ei sisällä muuta aineistoa kuin ajankohdan ja kaivosrekisterin numeron. Molkoselkä ei näe estettä, etteikö tätä vanhaa aineistoa voisi jakaa Saamelaiskäräjille. Liikamaa totesi, että näin voidaan toimia ja että asiaa voi tiedustella Molkoselältä.

Solbär kysyi arviota 1990-2000-lukujen kone- ja lapiokaivualueiden lukumäärästä. Molkoselän mukaan vanhan kaivoslain mukaisissa valtaushakemuksissa ei määritelty kaivutapaa. Konekaivu jatkui noin vuoteen 2016 hiipuvana, mutta pieni innostus tullut ympäristönsuojelulain muutoksen 2019 myötä.

6 § AJANKOHTAISKATSAUS ALKUPERÄISKANSAOIKEUDET JA SAAMELAISKULTTUURIVAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Solbär esitteli alkuperäiskansaoikeuksia ja saamelaiskulttuurivaikutusten arviointia koskevan ajankohtaiskatsauksen (liite 1).

Liikamaa kysyi, koskeeko esitetty olemassa olevan kaivoslain uudistamista. Solbär vastasi, että on kyse nykyisen lain mukaisista käytännöistä ja että esitysdioidissa 5 ja 7 on nykyisen lausuntoaineiston ja lupapäätösten arviointia esitetyn pohjalta.

Liikamaa kertoi, että 2012 KHO palautti uudelleen käsittelyyn neljä lupapäätöstä, koska Tukes ei ollut tehnyt riittävää selvitystä vaikutuksista saamelaiskulttuuriin. Siksi halutaan seikkaperäisesti käydä läpi. Molkoselkä lisäsi, että louhinnasta ei ole kyse, vaan kaivannasta. Molkoselän mukaan puhutaan aika pienestä maa-ainesmäärästä.

Sanila-Aikio kysyi, ymmärsikö oikein, että Sallivaaran paliskunnan alueella Lemmenjoella kaivettaisiin 57 000 m³ eli vain noin 20 000 m³ kaivettaisiin muualla kuin Lemmenjoella. Molkoselkä vahvisti, että asia on näin ja totesi olleen tapauksia, joissa lupaviranomainen ei ole esimerkiksi myöntänyt pienimuotoista lapiokaivulupaa paliskunnan lausunnossaan esittämän olennaisen haitan vuoksi.

7 § KULLANHUHDONTALUPAHAKEMUKSET HANGASOJAN KULTA 1-5

Molkoselkä esitteli lupa-asiat. Kyse on viidestä kullanhuhdONTALUPAHAKEMUKSESTA, jossa sama henkilö on hakenut lupaa 1.7.2020 raukeavan hallitsemansa kaivospiirin alueelle. Alueet

muodostavat yhtenäisen isomman alueen. Kaivospiiriin liittyvässä ympäristölupapäätöksessä on kaivumäärän ylärajaksi asetettu 1000 m³/v. Hakija hakenut joulukuussa 2019 kullanhuuhdantalupia yhteensä 34 ha:lle jatkaakseen koneellista kullanhuuhdonta.

Solbär kysyi, miten uusi kaivoslaki vaikuttaa uuden kaivoslain mukaisessa lupaharkinnassa. Molkoselkä vastasi, että maankäyttöselvitys on tehty ja poronhoidon käytössä oleva alue on selvitetty, on tutustuttu hakijan aiempaan toimintaan, on keskusteltu ympäristölupaviranomaisen kanssa ja alueella on käyty katsomassa muutaman kerran paikan päällä, miltä näyttää ja miten toimitaan.

Liikamaan mukaan päätöksiä ei ole vielä tehty, mutta kaivosviranomaisesta ei ole ilmeistä, miksi ei lupia voisi myöntää. Sanila-Aikio kysyi, miksi lupa tulisi myöntää. Molkoselkä totesi, että hakemuksen kuulutusvaiheessa tehdyn selvityksen perusteella hakija on toiminut alueella kaivoslain mukaisesti ja kuulemismenettelyn avulla selvitetään, onko alueella kaivoslain mukaista estettä. Pinta-alallisesti alue pienenee kyseisellä alueella 20 % toimintaan aiemmin varatusta alueesta. Kullanhuuhdantalupahakemusten mukaisen suunnitellun toiminnan perusteella alueen aiempaa toimintaa voidaan jopa hieman kasvattaa, mutta tällöin ympäristölupaa täytyy muuttaa. Hakija voi hakea isommalle volyymille lupaa ympäristöviranomaiselta.

Solbär tarkensi, että kyse on siis 34 ha kullanhuuhdantalupa-alueesta viidessä eri kappaleessa, mutta samalle hakijalle, joka hakee kullanhuuhdonta-alueita kaivospiiriin jatkoksi. Kaivoslain mukaan kullanhuuhdonta-alueen on oltava yhtenäinen ja enimmillään 7 ha. Molkoselän mukaan kaivoslaki ei rajoita sitä, etteikö samalla hakijalla voisi olla monta lupa-aluetta. Yksi lupa-alue voi olla korkeintaan 7 ha. Juuso totesi, että vaikka luvat jakaantuvatkin viidelle eri alueelle, muodostavat ne silti yhtenäisen alueen ja tämä on ongelmallista.

Molkoselän mukaan tämä ei kuitenkaan ole kaivoslain mukainen este, eikä sitä ole rajattu, etteikö hakijalla voisi olla useampia lupa-alueita, koska jokainen lupahakemus harkitaan erikseen. Liikamaa jatkoi, että pääsääntöisesti lupa-alueet (kuten käsiteltävät lupa-alueet) ja hakemusalueet ovat monissa tapauksissa kiinni toisissaan, mikä on kullanhuuhdon kannalta kannattavaa. Tämä ei ole kaivoslain mukainen este.

Sanila-Aikio kysyi ja pyysi merkittävän pöytäkirjaan, miten Tukes arvioi haettujen 34 ha yhteisvaikutusta, minkälaisia lupa-hakemusalueita sijoittuu lähelle ja miten yhteisvaikutus otetaan huomioon. Molkoselkä vastasi, että tässä täytyy huomioida ja katsoa minkälaista toimintaa alueella on ja millä volyymillä aiotaan toimia. Molkoselkä jatkoi, että lapiokaivuussa toiminta on pienimuotoista eikä koko aluetta todennäköisesti kaiveta, esim. lupa-alue Täyskäsi, jolle vuonna 2011 myönnettiin jatkolupa eli kaivuu oli jatkunut vähintään vuodesta 2006 asti. Toiminta keskittyy vain yhteen osaan lupa-alueesta ja suurin osa on lähestulkoon koskematonta. Jos lupa-alue on 5-7 ha, konekaivuun osalta harvoin tarkoittaa, että kokonaan olisi myllätty. Lapiokaivuun osalta tuskin koskaan. Kultaesiintymää kartoitetaan ja kaivetaan missä kultaa on, eikä kultaa koko alueella ole.

Kämäräinen totesi, että toiminnan harjoittajalla on oikeus toimia koko alueella, koska Tukes myöntää luvan koko alueelle. Kämäräinen jatkoi, että olisi kummallinen perustelu, ettei koko aluetta kaivettaisi. Liikamaa sanoi, että koko aluetta on oikeus käyttää, mutta lapiolla olisi iso työ kaivaa koko alue. Liikamaa totesi, että vaikutus poronhoitoon on minimaalinen ja, että lapiokaivuu on puutarhakaivuuseen verrattavissa. Molkoselkä vastasi Kämäräiselle, että kone- ja lapiotoiminnassakin kultaa ei joka paikassa ole ja joka paikassa ei kannata kaivaa. Jotta tiedettäisiin, missä kultaa on, sitä etsitään olettamusten ja koekaivuiden avulla.

Sanila-Aikio totesi, ettei ole aivan vakuuttunut Molkoselän vastauksesta, kun Molkoselkä otti Täyskäden 5 ha alueen esimerkiksi ja että tämä varmaan haluaa selkeyttää vastaustaan pöytäkirjaan. Sanila-Aikio jatkoi ymmärtävänsä, että kone- ja lapiokaivuu ovat eri asioita, mutta jos koko aluetta ei tulla kaivamaan, niin miksi annetaan esimerkiksi 10 vuoden lupia 20000 m³ maamäärille ja maksimialueille. Sanila-Aikion mukaan viiden vuoden kokemuksella hänelle ei ole tullut tunnetta, että Tukes ottaisi kumulatiiviset vaikutukset ja saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytysten säilymisen huomioon lupia myöntäessään, vaan myöntää kaikki haetut luvat. Sanila-Aikio jatkoi, että kyseessä olevassa tapauksessa annettaisiin 34 ha lupa ilman, että hakijan tarvitsee tehdä edes ympäristövaikutustenarviointia.

Juuso totesi, että kun myönnetään lupa, niin alue varataan sillä kullankaivuulle. Kaivetaanko koko aluetta vai ei, on hakijan päätettävissä. Tämä on negatiivista saamelaisporonhoidon kannalta. Kumulatiiviset vaikutukset tulee arvioida hyvin. Juuson mukaan voidaan nähdä, että kyseessä olevalla alueella kaksi vaaraa (Iso ja Pieni Hangasselkä) jäävät vaikeasti saavutettaviksi kullanhuuhdonta-alueiden vuoksi. Meluhaitta on laaksoalueella suuri ja poronhoidolle vaikutus suurempi kuin mitä kartalla näkyy. Kun katsotaan alueita yhdessä, niin porojen kulkeminen alueiden läpi muuttuu mahdottomaksi. Nykytilan ylläpito on negatiivista poronhoidolle. Näitä ei ole arvioitu Tukesin puolelta, ainakaan Juuso ei sano aiemmista lupapäätöksistä havainneensa. Juuso sanoi, että Saamelaiskäräjien mielestä lupia ei tulisi myöntää.

Liikamaa jatkaa käsitellyn asian kokonaisvaikutuksesta. Konekaivuuta ei Tukesin luvalla voida harjoittaa. Se ratkaistaan ympäristölupaprosessissa. Tukesin luvilla saa vain harjoittaa lapiokaivuuta.

Molkoselkä vastasi Sanila-Aikiolle, että Hangasojan luvista kartalla sinisinä näkyneet alueet (kartalla) ovat voimassa olevia lapiokaivuulupia. Molkoselkä totesi, että ympäristövaikutusarviointiasiat eivät ole Tukesin vaan ELY-keskuksen vastuulla. Käsittelyssä olevilla alueilla on ollut kullanhuuhdonta-alueita jo 20-30 vuotta, siellä toiminta on vakiintunutta. Molkoselkä jatkoi, että alue on poronhoidon kannalta jo menetettyä aluetta. Molkoselän mukaan maastollisesti alue on kallioinen, eikä ole laiduntamiselle edukas paikka muutenkaan ja alueella on harjoitettu kullanhuuhdonta-alueita jo 1900-luvun alussa.

Solbär kysyi, mikä on se poronhoidon käytössä oleva pinta-ala, johon Molkoselkä viittasi, ja miten se on selvitetty, sekä minkä verran kysymyksessä olevan kaivospiirin alueesta on kaivettu ja paljonko joenpohjaa imuroitu. Molkoselkä vastasi, että kurun pohja on kaivettu. Käsiteltävän

alueen läheisyydessä on muita konekaivualueita Pikku-Hangasselän pohjoispuolella, muut lähistöllä olevat kaivualueet ovat lapiokaivuualueita. Alueen läheisyydessä on porojen kuljetusreitti. Kuljetusreitillä varrella olevat lupa-alueet ovat lapiokaivuualueita. Näihin on annettu lupamääräys, jossa todetaan, että kullanhuuhtontatoiminta on hetkellisesti keskeytettävä paliskunnan pyynnöstä porojen kuljetuksen turvaamiseksi.

Solbär kysyi, mikä Hangasojan alueella olevasta pinta-alasta on poronhoidon käytössä, johon Molkoselkä kertoi, että pohjaruoppauksesta on määritelty, että kuuluu kaivuumonttuihin. Tolosjoki ei kuulu kaivospiirialueeseen eikä siellä voida imurointia harjoittaa. Alue, joka siis on poissa poronhoidon käytöstä, on kuru. Terho Liikamaa jatkaa, että alue ei ole totaalisesti poissa poronhoidon käytöstä. Kesässä alue, jossa kaivuuta harjoitetaan, on korkeintaan 3 km², vaikka maksimissaan se, missä saa harjoittaa, on 14 km². Molkoselkä totesi, että tapauskohtaisesti joillakin kullanhuuhtonta-alueilla kaivua harjoitetaan kaivukauden aikana vain lyhyen ajanjakson ajan ja esimerkiksi joillain konekaivualueilla toimintaa harjoitetaan kaivukauden ajan. Solbär sanoi, että 2 km säde vastaa porolle välttämiskäyttötymisen sädetä. Kyseessä on kesälaidunalue, jossa nykyisellään Tolosjoki ja sen sivuhaarat ovat useasta kohdasta kullanhuuhtonnan vuoksi jääneet pois paliskunnan poronhoidon määrälästä. Lisäksi Hangasojan aluetta käytetään syksyisin porojen kuljettamiseen valtatie 4:n yli. Hangasojan kulta-alueiden vieressä idässä sijaitsevat koneellisen kullankaivun alueet sijaitsevat porojen kuljetusreitillä Moitakurun erotusaidan suuntaan. Yksittäinen lupa-alue muodostaa Kakslauttasen pohjoispuolisiin maihin ja virtavesiin kohdistuvan muun alueiden käytön kanssa poronhoidon kannalta häiriöalueen. Poronhoitajilla tulisi olla jonkinlainen mahdollisuus ennakoita. Solbär totesi, että ei saanut vastausta kysymykseen poronhoidon käytössä olevasta pinta-alasta. Solbär huomautti, että lisäksi lapiokaivua voidaan olla muuttamassa konekaivuiksi. Kaivoslakia uudistettaessa lainsäätäjät näki kullankaivun Lappiin kuuluvana perinteenä, jota pääasiassa harjoitetaan lapiolla ja vaskoolilla vapaa-ajan harrastuksena kuten kaivoslain uudistamisesta hallituksen esityksestä voi lukea (HE 273/2009 vp, s. 61). Solbär totesi, että hakija Saariselän panimo ei harjoita perinteistä kullankaivuuta ja lisäsi, että myös lapiokaivajat käyttävät nykyään koneita eli moottorikäyttöisiä pumppuja.

Molkoselän mukaan eri osapuolten yhteistyötä voitaisiin parantaa yhteydenpidolla siitä, milloin toimijat toimivat missäkin. Toimijat voisivat sopia keskenään, ja voitaisiin muodostaa hyviä käytäntöjä. Liikamaa totesi, että toiminnanharjoittaja pitää yhteyttä paliskunnan poroisäntään, johon Molkoselkä lisäsi, että asia ei aina mene näin ja siinä voisi olla parantamisen varaa. Aikio totesi, että ilmakuvan mukaan alue on käännetty miltei kokonaan ympäri ja että porot eivät pala tällaisille möyrytyille maille, on myös huomioitava äänihaitat. Paliskunnalla on ollut merkittävä kesälaidun joenvarressa, joka on tuhottu kokonaan, ja se on merkittävä haitta, joka tulisi huomioida lupaharkinnassa.

Liikamaan mukaan kullanhuuhtonnan kokonaispinta-ala on laskussa. Hän jatkoi, että ei ole tullut esille, että olisi kaivoslain mukaista estettä olla myöntämättä lupaa ja että toiminta aiheuttaisi huomattavaa haittaa poronhoidolle. Pinta-ala ei kasva, vaikka jaetaan viiteen eri alueeseen. Toimija on ollut jo pitkään tällä alueella.

Juuso jatkaa, että haitat on tuotu esille Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan. Monista näkemyksistä jäi Tukesin puolelta vastaus puuttumaan, mihin perustuu näkökulma, että ei muodostu haittaa.

Juuso totesi alustavasti, että ei ole yhteisymmärrystä löydetty.

Kokous keskeytettiin 11.5. klo 15:40 ja sovittiin kokousta jatkettavan 18.5. klo 14.

Kokous jatkui maanantaina 18.5. klo 14:02.

Todettiin paikalla olijat:

Saamelaiskäräjät:

Tuomas Aslak Juuso, puheenjohtaja
Leo Aikio, II varapuheenjohtaja
Sarita Kämäräinen, elinkeinosihteeri
Tiina Lovisa Solbär, vs. ympäristösihteeri
Tiina Sanila-Aikio, kutsuttu asiantuntija
Rosa-Mären Magga, puheenjohtajan avustaja

Tukes:

Terho Liikamaa, ryhmäpäällikkö, kaivosasiat
Pasi Molkoselkä, ylitarkastaja, kullanhuhdonta-asiat

Puheenjohtaja totesi aluksi, että 11.5. aloitetun neuvottelun perusteella Tukes ei näe lupien myöntämiselle estettä ja että Saamelaiskäräjät katsoo lupien tarkoittamasta toiminnasta yhdessä muiden vastaavien lupien ja muun alueenkäytön kanssa aiheutuvan huomattavaa haittaa saamelaisten perinteisille elinkeinoille.

Saamelaiskäräjät toi lisäksi esille, että maankäyttöselvityksessä tulisi huomioida paliskunnan kokonaistilanne, mutta Tukes on tähän mennessä vain todennut lupamääriä ja pinta-aloja. Lisäksi lupaharkinnassa ei yleensä huomioida, miten toiminta vaikuttaa porojen laidunalueisiin ja että toiminta aiheuttaa porojen välttämiskäyttäytymistä. Paliskunta on ilmaissut jo 2015 ja 2016, että tilanne Ramsanpalon ja valtatie 4:n välisellä alueella on kuormittunut. Saamelaiskäräjien tavoite neuvottelulle on ollut reunaehtoien selvittäminen Tukesin kanssa vanhan kaivoslain mukaisesta kaivospiiristä siirtymiselle uuden kaivoslain mukaisiin kullanhuhdontalupa-alueisiin sekä selvittää perusteet sille, että rinnakkaisia kullanhuhdontalupa-alueita voitaisiin myöntää samalle hakijalle. Saamelaiskäräjien tavoitteena neuvottelussa on lisäksi ollut yhteisvaikutusten arvioinnin toteuttaminen.

Liikamaan mukaan Tukesin näkökulmasta ei ole estettä myöntää lupaa, koska alueella on harjoitettu kullankaivuuta jo vuodesta 2006 lähtien. Toiminnan volyyymi ja laatu eivät muutu. Vaikutukset poronhoitoon eivät ole heikentäviä.

Sanila-Aikio kysyi, mihin perustuu väite siitä, että porojen laidunalue ei pienene. Molkoselkä vastasi, että aluetta ei ole kokonaan kaivettu, esimerkiksi rinteessä ei ole kaivettu ja että kaivospiiri on ollut kooltaan 10 ha isompi kuin nyt haetut yhteensä 34 ha. Ympäristöluvalla ei ole vireillä muutoshakemusta tällä hetkellä AVI:n mukaan.

Sanila-Aikio halusi tarkentaa, mistä Tukes ja Saamelaiskäräjät neuvottelivat äskeisessä kohdassa, johon Liikamaa vastasi, että siitä onko kaivoslain mukaista estettä myöntää lupaa. Saamelaiskäräjät on tuonut oman kantansa, miksi ei pitäisi myöntää lupaa. Liikamaa lisäsi, että ei ole tullut ilmi yksilöityjä näkökantoja, joiden perusteella lupaa ei voisi myöntää.

Liikamaa sanoi, että Tukesin näkemys on, että kullanhuuhdonta ja -kaivuu on katsottu hyväksyttäväksi elinkeinoksi. Jos toiminta haittaa poronhoitoa, lupamääräyksessä haitta pyritään ottamaan huomioon. Yhteisvaikutusten osalta Tukes totesi, että toiminta on alueellisesti pienentynyt.

Sanila-Aikio totesi näyttävän olevan niin, että Saamelaiskäräjillä ei ole käytännössä mahdollisuutta vaikuttaa lupapäätökseen. Sanila-Aikio ehdottikin, että jatketaan keskustelua sitten siitä, mihin Saamelaiskäräjät voi vaikuttaa eli vaikka kaivumäärästä. Liikamaa totesi, että kaivuumäärä on vahvistettu ja hakijalla on ympäristölupa. Liikamaan mukaan Tukesille ei ole vielä esitelty perustelua, miksi toimintaa tulisi rajoittaa.

Liikamaa kysyi myös, kuka on laatinut oikeusministeriön muistion saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaisesta neuvotteluvollisuudesta. Sanila-Aikio vastasi, että oikeusministeriö on laatinut ohjemuistion yhteistyössä Saamelaiskäräjien kanssa ja lisäsi, että saamelaisasioista vastaavat virkamiehet oikeusministeriössä ovat Johanna Suurpää ja Johanna Hautakorpi.

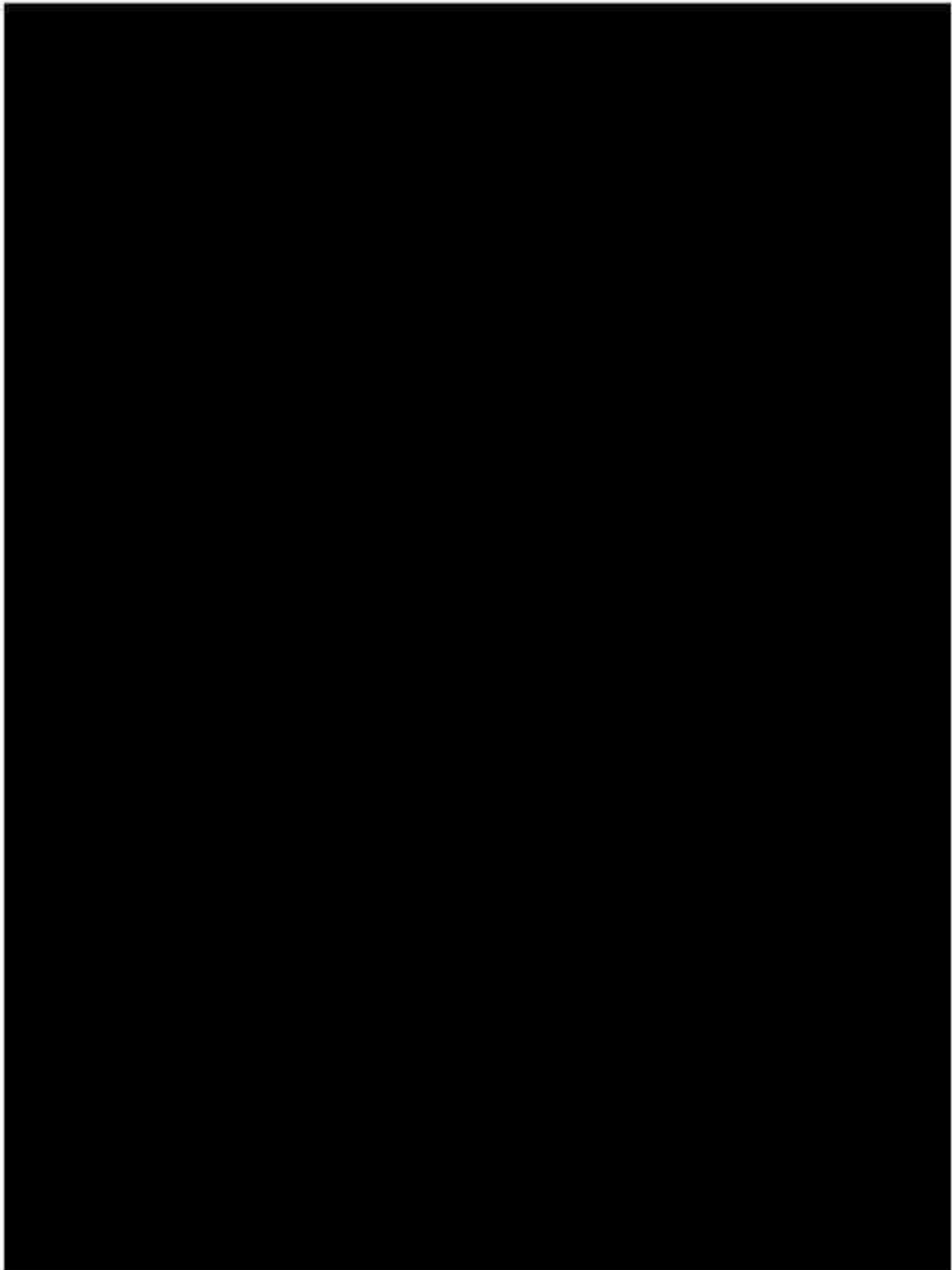
Juuso totesi, että vaikutusten arviointia ei ole tehty asianmukaisesti kaivoslain 38 § mukaisesti. Sanila-Aikio totesi, että nyt haetaan yhden kaivospiirin muuttamista useammaksi kullanhuuhdontaluvaksi ja että yhteisvaikutusten valossa tämä neuvottelu katsottu tärkeäksi. Täytyy katsoa laajemmasta kuvakulmasta. Maat eivät tule palautumaan samaan tilaan kaivuun jäljiltä. Liikamaan mukaan näyttöä on, että ravinnepitoisuus ei heikkene. Entisöity alue ei poistu lopullisesti poronhoidon käytöstä, ja kasvillisuus palautuu aika nopeastikin alueelle. Alueen pitää luontaisesti uudistua. Sanila-Aikio kysyi, voiko Tukes lähettää kuvia Saamelaiskäräjille tällaisista ennallistuneista alueista.

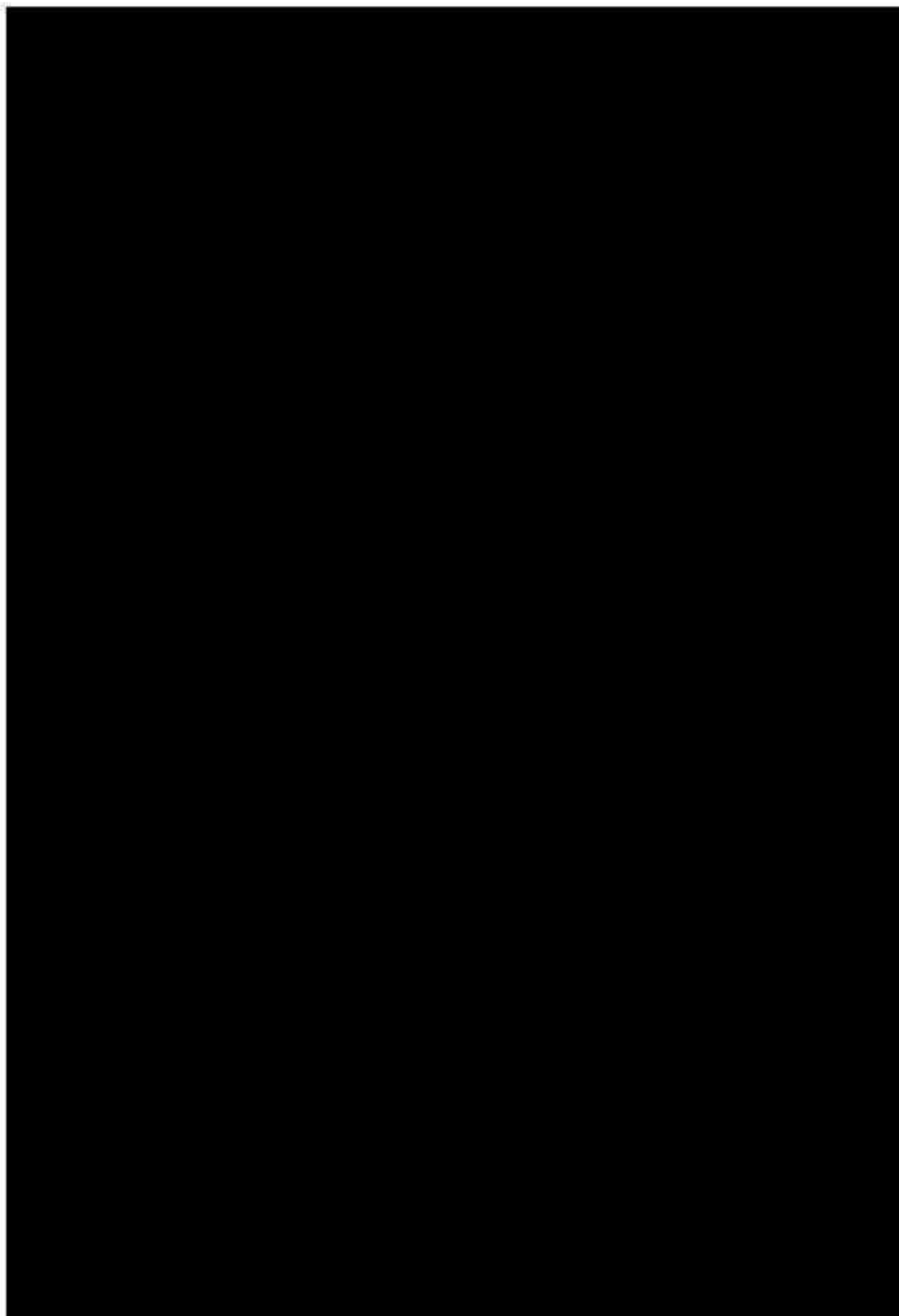
Solbär totesi, että kullanhuuhdonta on Lapissa pienempää kuin kaivostoiminta, mutta että Tukeskin totesi, että vaikutuksia tulee tarkastella paliskuntaakohtaisesti, niin tieto on puutteellista toiminnasta paliskunnan alueella ja lisäksi on meneillään lupien muuttamista koneellisen kaivun mahdollistaviksi. Ei ole esitetty numeroita kehityksestä poronhoitoon nähden.

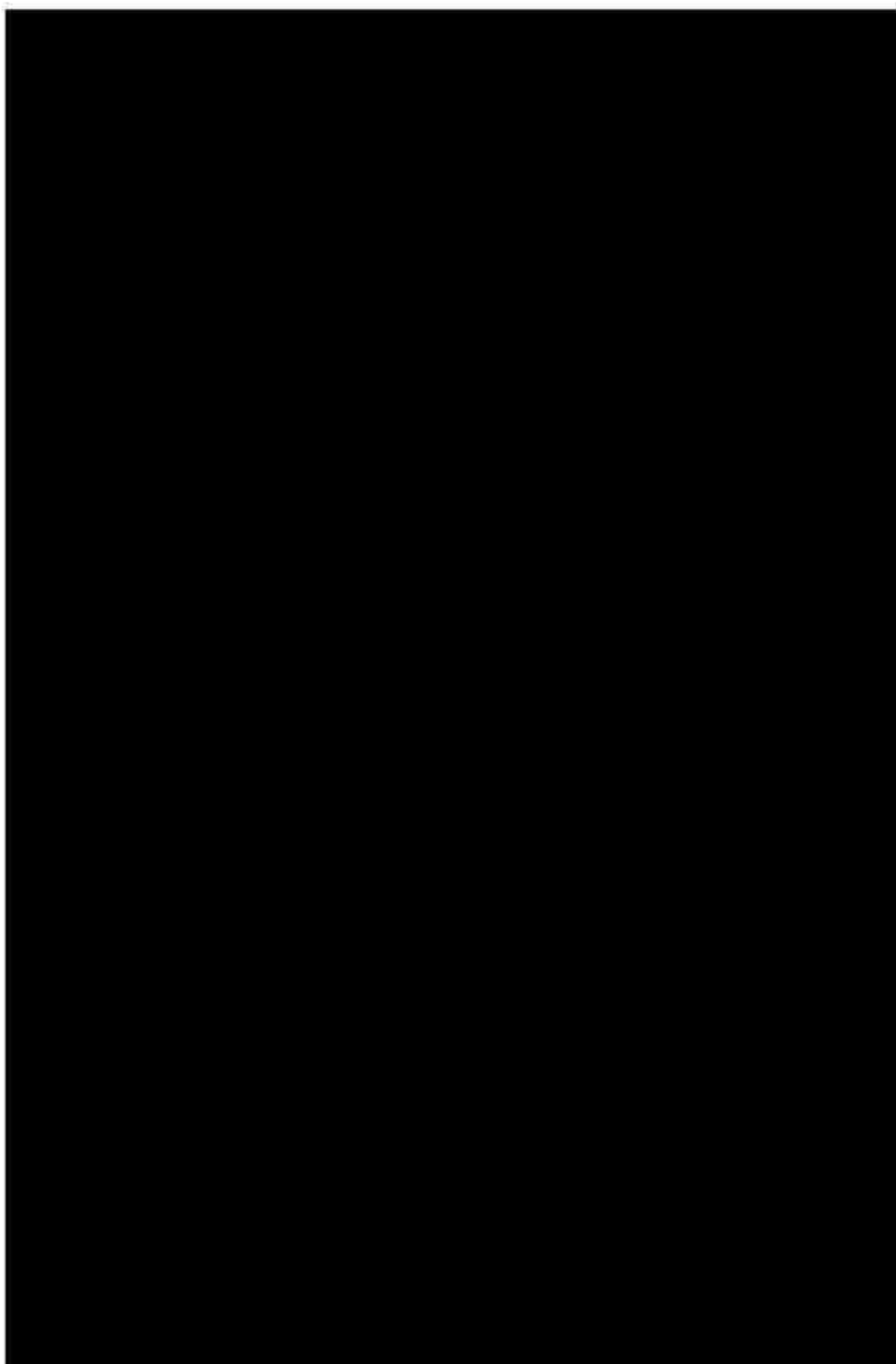
Pasi Molkoselkä sanoi, että lupien määrä romahti kaivoslain tultua voimaan 2011, koska myönnetyt luvat eivät saaneet lainvoimaa vuosina 2011-2014. Kullanhuuhdonta on ollut selkeästi pienenevä ala 2000-luvun ajan.

Jatkokeskustelun perusteella kirjataan osapuolten näkemysten edelleen poikkeavan toisistaan.

8 § KULLANHUHDONTALUPAHAKEMUS ROVE VERO

9 § MUUT ESILLE TULEVAT ASIAT

Ei muita asioita.

10 § NEUVOTTELUN PÄÄTTÄMINEN

Puheenjohtaja päätti neuvottelun 18.5.2020 klo 16:17.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Tuomas Aslak Juuso
Saamelaiskäräjät

Terho Liikamaa
Tukes